UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Specvlvm Ivris Gvlielmi Dvrandi

Durantis, Guilelmus

Augustae Taurinorum, 1578

Fructibus, & interesse.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96857

Visual Library

preponderat:& tunc refert aut vnus probauit ſemiplenè, alter plenè ex teſtium vel inſtrumentorum probatione, & tunc probatio ſemiplena habetur pro nulla,l.fi.de ædic.diu. Hadria. tol. ideo ſuccumbẽs condẽnatur in expenſis. aut vterque ſemiplenè probauit,ſed vnus vicit alterum ex iuramenti delatione in ſupplementum, & tunc victus non condemnatur in expenſis,ar.l.cum qui.de iureiurãd.aut vterque plenè probauit,ſed vnius probatio eliditur propter teſtium reprobationem:& tunc ſi quidem perſona quę produxit teſtes omni ſuſpicione caret, excuſatur ab expenſis, quia videtur habuiſſe cauſam probabilem:ſi autem nõ caret ſuſpicione, cũ hoc ſit arbitrarium,puto ipſum in expenſis condemnandum,quia ſuſpicio perſonæ ſuę elidit probationem pro ſe facientem,ar.eorum quę no in.l. iubemus.de prob.Bal.in aut.generaliter.de epiſ.& cle.

Nota ꝙ expenſæ primæ citationis non veniũt,de quo per Iac. de Are. in trac.quem fecit de expenſis.

In Spec.de expen.§ nunc videndum reſtat. vbi dicit de expen. in cauſa appellationis factis, vide Cy.in l.generaliter.C.de re.cre. alii dicũt ꝙ hoc habet locum ſi non appellans oſtendit ſe iuſtam cauſam appellandi habuiſſe,vel probabiliter erraſſe.alii ſuper hoc diſtinguunt, aut litigatur in cauſa appellationis interpoſitæ extra iudicium,aut in iudicio:primo caſu aut in cauſa beneficiali aut nõ.In primo tenetur ꝙ habetur de elec. c. ſtatuimus, §.adiiciẽtes.lib.6.in ſecũdo tenendũ eſt qđ hic dicit.ꝓ hoc l.vnica.de ſumptuũ recupera.lib.x.ſi autẽ in iudicio,tunc aut appellatur à grauamine, & tunc indiſtinctè habet locum, quia appellans habet impugnare proceſſum ex actitatis in priori iudicio,vt in Clem.appellanti.de ap.per quæ ſatis potuit inſtrui,an appellare licuit uel non. Aut appellatur à diffinitiua, & tunc locum habet quod hic dicitur,niſi appellans doceret ſe habuiſſe iuſtam cauſam appellandi, vel probabiliter erraſſe. vt dicit hic in ver.quid de appellato.ꝙ condemnari non debet in expenſis, quia iuſtam & probabilem cauſam habuit litigandi & defendendi ſententiam alias pro ſe latã, pro qua præſumitur, c. in preſentia. de renunciatione. etiam poſt appellatione, vt c. cũ ſpãli. de ap.& d.l.generaliter.de reb.cre. §. ſin autem non ritè.Archi.tenet contra ſi iudex iudicat ex eiſdem actis,quia non debuit expectare ſententiam,quin potius conſuleret peritiores,& certus eẽt an ſibi expediret ſententiam pro ſe latam defendere,vel non,ut ipſe notauit ij.q.2.omnino.& hoc eſt tutius.vide Io.An.in c.ignorantia.de reg.iur. lib.6.& Inn.in c.finem.de dolo & con.

Quid ſi quis obtinuit in cauſa principali,& ſuccubuit in cauſa appellationis.an debeat condemnari in expenſis.gl. in dicta l.generaliter. tenet ꝙ non.gl.no.ꝯ in c.finẽ.de dolo & ꝯt.& Inn.ibi dicit, ꝙ vbi in cã appellationis non fiunt nouę probationes facti,ſed ex pro' atione in prima cauſa de iure diſputatur,quia tũc non eſt probabilis ignorantia.de hoc per Io.An. in dic.c.ignorantia. Bal.circa hoc dicit in dicta l.generaliter.de re. cred. ꝙ eſt hoc relinquendum arbitrio iudicis, nam in eius arbitrio eſt æſtimare an habuit iuſtam cauſam litigandi,an non l.properandum.§.ſin autem.de iud.adeo quod pro ſententia pręſumitur.l.minor xxv.an.ex aſpectu. ff. de min.

Quid ſi iudex pronunciat tali exceptione oppoſita non obſtante, quia non probatur fore procedendum in cauſa, & nil dixit de expenſis: an poſtea lite pendente, uel in fine litis poterit ad expenſas factas occaſione prædictę exceptionis non probatæ illum qui fruſtratorie exceperat condemnare,no.in c.pia.de exce.lib.6.& c.cum appellationibus de ap.

An iudex poſsit in ſententia reſeruare ſibi condemnationem expenſarum gl.in l.terminato.C.de fruc.& lit.expen.no.in l.Paulus.de re iud.dic, aut iudex in expenſis non condemnauit,ſed poteſtatem condemnandi reſeruauit ſibi,& non poteſt,vt dictum eſt: aut condẽnauit in expenſis taxatione ſibi reſeruata, & poterit taxare etiam ex interuallo, nam ſicut condemnatio debet fieri in principali,ſic & hæredis inſtitutio in teſtamento, l.ij. de codic. ſed ſi teſtator dicat hæredem inſtituo in teſtamento, quem in codicillis declarabo, valet,l.ex aſſe.de hær.inſtituendis.

An iudex ex caſu quo poteſt condemnationem ante ſententiam facere in expenſis non fecit, poterit hoc ſupplere in diffinitiua. Archi. in c. pia. de excep.lib.6.

Quid ſi iudex omiſit condemnare contumacem in expenſis contumaciæ,& per hoc compulſus fuit ad reſarciendum parti, an iudex poterit illud recuperare quod ipſe ſoluit ab illa parte quam omiſit cõdemnare.Iac. de Are.in l.igitur.§.fi.de lib.cau.

Quid ſi reus ineptã exceptionem dilatoriam propoſuit, an ꝯdemnabitur in expenſis quidam quod ſic, quia reus in exceptione eſt actor: ſed actor proponens actionẽ ineptam punitur: ergo & reus econtra quia verbo exceptio alias actio non continetur exceptio,l.verbum.de verb.ſig.dic ꝙ in eo qui proponit exceptionem ineptam malitia nulla eſt, nec enim tenetur diuinare de iure,l.fideiuſſori.ff.mandati. & talis error in damno vitando non nocet,l. error. C. de iur.& fac. ign. & facit in ſimili de teſte qui dicit vidiſſe Titium,poſsidere quod reducitur ad id quod valeat, vt l.ſtipulatio iſta.§.hoc quoque de verb. obl. Item ſi renunciat probationibus ſuper exceptione dilatoria, non habet locum condemnatio expenſarum ſecundum ea quæ no. in c.pia de exce. per Arci. lib. 6. & per Inn. in c.olim abbas.de of.del.

Quid ſi proceſſus nullus pronunciatur, an reficiantur expenſæ, quidam dicunt,aut pronũciatur nullus ex defectu actoris, puta quia malum libellum ſeu ineptum obtulit, vel quia alieno nomine iudicium intentauit nec de poteſtate ſui in initio litis nec in proceſſu cauſæ fidem fecit,& ſic iudicium nullum,l.licet.de iud.& maxime cum procedit hoc inepto libello, tunc enim abſoluet reum ab obſeruatione iudicij, & reficiet expenſas actor.ad quod fac.C.de epiſ.& cle.l.omnes. §.fi.& no. Inſt. de pœn. tem. lit. l.non ignorat. de fruc.& lit.exp.quia quando reus abſoluitur ab obſeruatione iudicij,actor condemnatur in expenſis, vt l.properandum.§.& ſi quidam.de iud.& c.finem.de dolo & cont. nec tenetur reus amplius reſpondere, niſi prius actor ſatisfaciat de expenſis. Inſti. de exce. §. hodie. & c. quoniam frequenter.§.in aliis.ut lite non cont.ne ſit in actore &c. vt no. in c.cauſam.de do & con.aut pronunciatur nullus ex defectu rei, & tunc eadem ratione ipſe reus condemnabitur,cum per eum ex officio eſt proceſ-

ſum,uel dic,aut actio fuit inepta,aut ordo proceſſus.primo caſu aut ignorabat aut ſciebat,ſi ſciebat,in dolo videtur eſſe intentando actionem, quã non putabat habere,& ideo condemnabitur, vt dic. l. eum quem temere. de iud.ſi vero ignorabat, tunc non videtur eſſe in dolo, ideo videtur excuſari, vt de leg.2.l.qui ſolidum.quod eſt verum vbi de contingentibus nihil omiſit ɋrendo à iuris peritis. vt l.qui occidit. §.fi.ff. ad l.Aquil.ſed vbi nõ quæſiuit ſibi præiudicat,l. in bonorum. de bonor. poſ.l, regula. de iuris & fac.ign.ne melioris conditionis ſint ſtulti quàm periti, l. ſeruius. quod vi aut clam.ſecundo caſu aut ſine eius voluntate eſt proceſſum malè, & tunc non imputatur ſibi:aut ſua voluntate:& tunc ſic:quia ſaltem dolo facit nũc l.2.§.generaliter de doli exce.vbi ergo de aduerſario queri non poteſt,quęritur de iudice,qui facit litem ſuam,l.argentarius.§.cum autem.de edend. l. ſi filius. de in.etiam in admittendo malum libellum. vt C. vt nemo priua.tit.&c.l.j.in fi.

* Quod expenſæ factæ cauſa cuſtodię non dicũtur factæ cauſa culturæ, Bar. in l.cum quæreretur.§.prædiis.de leg.3.

Nota ꝙ non credit ſimplici verbo dicentis ſe expẽdiſſe,ſed requirit probatio veriſimilis arbitrio boni viri, Bar.in l.regulariter.ff.de pet.hæred.

An creditor recuperabit expenſas & ſumptus factos in re debitoris,no. in l.neceſſarias.& l.ſi ſeruos. de pig. actio.quid in commodatario not in l. in rebus.§.poſſunt. commo. quid in habente rem communem, no. in l. in hoc iudicium,commu.diu.quid in feudatario & emphyteuta,no.in l.ij.C. de iure emphyteut.quid in inquilino,not in l.habitator.de rei vendic. idẽ in colono.Item de feudatario,no.in l.hactenus.& l.ſi quid ædificauerit. de vſufruc.ff.

Quod dicitur in l.in fundo.ff.de rei vend.ſeruari melioramenta tantum non expenſas,ſi expenſæ excedunt melioramenta,eſt verum vbi eſt expenſum in faciendo de nouo:ſecus ſi in reficiendo quia tunc ſeruantur expenſæ in totum.gl.in dic.l.in fundo.in gl.mag.circa medium. ver.ſi vero in reficiendo,ibi, & tunc habet locum doli exceptio in totum.& ita tenet.Ang. ibi.

Quod ſumptus neceſſarii & vtiles poſſunt opponi per ſpoliationem ſpoliato,quanquam regulariter ante omnia ſit reſtituendus gl. fi. in c.j. de reſt.ſpol.

a ¶ De fructibus [a],& intereſſe. Rubrica.

QVONIAM propter expenſas ſæpe fructus rei petitæ & intereſſe petuntur, idcirco de his ad Canoniſtarum inſtructionem pauca tangamus: dicentes primo de fructibus, & poſtea de intereſſe.

ADDITIO.

a ¶ Auctor in fi.j.§.dat.de prima parte rub. remiſsionem ad Roffred. Ar. & Acc.hic autem poſt prin. remittam, ad glo.Io.B.& Acc. Ex Practicis igitur auctoribus præter Roſ. prædictum nullus proſequitur hanc partem primam in fi.Io.de Bla.qui ſuper tit. de rei.ven.ver. item prædictus libellus.uerſi.ſi autem fructus.& vbi de hypothecaria, hoc plenè proſequitur De aliis autem Guid. de Suz. in ſui ordinis iudicarii charta j.ſub rubrica, quæ actiones proponuntur pro fructibus, & diſtinctio fructuum. De ſecunda parte rubricę vide quod dicam j.§.ſequitur.in fi.

SVMMARIVM.

1 *Fructuum alij naturales, alij induſtriales.*
Fructuum alij percepti alij percipiendi.
Poſſeſſor, etiam bonæ fidei, an poſſit naturales fructus ſuos facere.
2 *Poſſeſſor bonæ fidei fructus induſtriales facit ſuos.*
3 *Bona fides quando exigatur.*
4 *Poſſeſſor malæ fidei, etiam cum titulo poſſidens, an, & qualiter de conſumptis teneatur.*
5 *Prælatus in vltima voluntate dicens, volo quòd de omni mobili meo, quod nunc habeo, fiant tres partes: quam partem eligere cenſeatur.*
6 *Legans omnia mobilia, an debita ſua legaſſe cenſeatur.*
7 *Debitum an ſit inter mobilia computandum.*
8 *Pecudes & alia ſe mouentia an mobilium nomine comprehendantur.*
9 *Res ſacris vſibus deputatæ, non ſunt ad alium vſum deputandæ.*
10 *Poſſeſſor bonæ fidei an poſſit fructus naturales ſuos facere.*
11 *Fructus qualiter, & qua actione veniant reſtituendi.*

¶ De fructibus, & quid ſint.

1.§. Scias igitur, ꝙ fructus eſt, quod ſupereſt deductis expẽſis, vt ſ. ti. prox.§.j.ver.expẽſæ.ſuꝑ quo diſtingue:ꝗa fructuũ alij naturales, vt poma, fic⁹, ceraſa, & ſimilia: & alij induſtriales, vt ſegetes, vinũ, & ſimilia, ꝗ inſtuſtria ꝓcurant[a]. a
Itẽ fructuũ alij ſunt percepti, alij percipiendi. Percepti dicunt a bonæ fidei poſſeſſore, ex quo quocunq; mõ ſunt a ſolo ſeparati: a fructuario verò tunc demum, cum ſunt in horreo recõditi, vt ff. qui

ADDITIO.

a Procurãtur. ¶ Hieronymus ſuper Iſai. 18.lib. Sudore & labore nimio ad vbertatem fructuum peruenimus. & ſuper Oſeę, B. dicit ꝙ grauior eſt pœna, quando tẽpore meſsis & vindemię ſperatæ fruges auferuntur, & vinũ & quodammodo ſperatæ tolluntur de manibus.

a ff.qui.mo.vſusfr.amit.ſi vſufructuarius[a].Item & percipiẽdi duo
bus modis dicuntur: vel quia maturi, quos verus poſſeſſor per-
b cepiſſet, vel quia immaturi, quos dominus recepiſſet[b].Item poſ
c ſeſſorum alij cum titulo, alii ſine titulo poſſident.¶Dic igitur[c]
quod naturales fructus nullus poſſeſſor, etiam bonæfidei, facit
d ſuos, vt ff de vſur.fructus[d]. Videtur tamẽ quod bonæfidei, poſ
ſeſſor omnes ſuos facit, vt ff. de acq. re. do. bonæfidei. Sed dic,
Omnes, id eſt, ſiue a ſe, ſiue ab alio eius nomine perceptos, vt ff.
de uſur.qui ſcit.§ præterea. Si igitur hi extent, vendicabuntur:
aliàs non tenetur poſſeſſor cum neque poſsideat, nec dolo de-
ſierit poſsidere, niſi in eam rem conſumpſerit, in qua tantun-
dem de ſuo ſoluere tenebatur. tunc enim condictione ſine cā
2 tenetur, vt ff.ſi cer. pet. ſi & me. ¶† In induſtrialibus autem dic,
quod quilibet bonæfidei poſſeſſor, ſiue cum titulo, ſiue ſine titu-
e lo, ſuos facit, ſm oẽs[e].Licet hoc vltimum, Sine titulo, non repe
riatur lege aliqua expreſſe cautum, ſed omnes leges loquuntur
de eo, qui cum titulo poſsidet, vt Inſti.de rer diui §. ſi quis a nõ
domino.& in præ.l.qui ſcit.§.in alieno ff.de acq. re. do. bonæfi-
dei tamen ſatis exprimit hoc præd.l.de vſur.& ff.qui mod. vſus-
fr.amit.ſi vſufructuarius.& ff.ſi reg.l.4. §. ante. Licet autem fa-
ciat ſuos, tamen ſi extant, tenetur reddere iudicis officio, non
rei vendicatione: quia pcipientis ſunt, C.de rei ven certũ.§.bo-
f næfidei[f]. De conſumptis autẽ nullo mõ tenetur, ut Inſt.de off.
iud.§.ſi vero bonæfidei. forte niſi ad pretium: quia lucrifacit p
g cultura & cura[g], ut ff.ſi.reg.l.4.§.poſt litem.& Inſt. de rerum di
3 uiſ.§.ſi quis à non domino. ¶ †Sed quando exigitur bona fides?
Reſp.in initio, ut in præd.l.qui ſcit.§ præterea. Nec obſtat præd.
h l.bonæfidei.§.in contrarium.quia opponendo[h] non ponendo
dicit: & dic, ꝙ ẽt a tẽpore litis cõteſtatę faciunt fructus ſuos, li-
cet a tẽpore litis ꝯteſtatæ demũ nõ moræ cõtrouerſiæ, ut in peti
tione hæreditatis, fructus reſtituere teneatur, ut in prę.l.certum.
uer.poſt litẽ & ff.de rei vend. præterea.¶Si uero ſit malæ, fidei,
ſi quidem ſine titulo, de conſumptis tenetur cõdictione ſine cā,
& officio iudicis poſt litẽ conteſtatã: de extantibus rei vendica-
tione, non eadem, qua tenetur ad rem principalẽ, ſed alia, ut ff.
de cõdict.ex.leg.l.vnic. De percipiendis aũt, quos verus poſſeſ-
ſor pcipere potuiſſet, tenet̃ iudicis officio: vt de rei ven.ſi nauis
§.ſi.Inſt.de officio iudicis, §.illorum autẽ. De pcipiẽdis dico ho
neſte: alias enim non veniũt pcipiendi, vt ff. de rei ven. fructus.
i tamẽ q pcepti eſſent[i], venirent, vt ff.de petit.hæred. ſi poſſeſſor.
4 ¶†Si vero cum titulo: de ꝯſumptis tenetur ꝯdictione ſine cauſa:
de extantibus rei vẽdicatione: a pcipiendis autẽ propter titulũ
excuſatur, ut C.de rei vend.ſi fundum.niſi in caſibus.¶Primus, ſi
propter metũ mihi illatũ res mea ad te puenit teneris enim mi-
hi eã reſtituere cum fœtu & omni fructu pcepto, ſ. qui pcipi à
me potuiſſet, vt ff.qđ metus cã, ſed & partus reſpõſo primo, ff.
de vſuris, videamus §.idẽ.¶Secundus in eo, qui emit ab eo, quẽ
ſcit uẽdere in fraudem creditorũ, ut ff.de his, quę in fraudẽ cre-
dit.ait pretor §.per hanc ¶Tertius in eo, qui ſciens emit cõtra
interdicta legum, vt C.lib.xi.de agric.& cẽſitis, quemadmodum.
in ſi.in auth.de nõ alien.§.ſi quis igitur emere. ¶ Quartus in eo,
qui emit à fiſco, non ſolenniter ſoluente, C.lib x.de fide inſtr.&
5 iure haſtæ fiſc.l.j ¶†Sed pone: prælatus quidã decedens talem
fecit ordinationẽ: uolo ꝙ de omni mobili meo, qđ nũc habeo,
k fiant tres partes ſic diſtribuendæ[k]: nunc primum quæritur, qui
fructus pertineant ad defunctum? Reſpon.omnes à ſolo ſepara-
ti tempore mortis ſuæ. quandiu enim ſolo cohærent, pars fundi
ſunt.ff.de rei ven.fructus Poſtquam aũt ſeparati ſunt à ſolo, &
in ipſa ſeparatione mobilibus annumerãtur. Hinc eſt, quod fur-
ti actione tenetur eos ſeparans animo contrectandi, ff.de vſufr.
arboribus.§.Iul. alias eſt l. ſi fur.quæ quidem actio pro ſolis mo-
6 bilibus datur, Inſt.de vſuc.§.quod autem.¶†Secundò quęritur,
l an p prædicta verba, Omnia mobilia, nomina, id eſt debita ſua[l]
teſtator videat̃ legaſſe? Reſp.non, niſi aliter de mente ſua ꝯſtet:
tum, quia nomina nec inter mobilia, nec inter immobilia nu-
merantur, ſed cadunt in tertiã ſpeciem, ut probatur & no. ff. de
re iudicata, à diuo Pio. tum quia non eſt noſtrũ, quod nobis de
betur, ſed id ſolum quod poſſumus vẽdicare, ff.de auro & argẽ.
7 leg.l.2.& l Quintus. ¶ † Sed quid ſi debeo decem, nunquid hoc
m inter mobilia[m] computabitur? videtur, ꝙ ſic. nam ſi eſſent exa
cta, inter mobilia eſſent: ergo & ante. nam finis deſignat, qualis
ſit res cẽſenda, ff. de vſufr.ſed & ſi qd § j.extr.de frigi.& maleſi.
fraternitatis §.ſi.Sic & id, qđ eſt in obligatione, ſi eſt certũ, facit
cauſam certã.ff.de ver.ob.vbi. Item & res, quæ eſt in obligatio-
ne eã modificat, ar.ff.ſi quis cautio.l.ſi eum.§.ſi.Item videtur ex
preſſum ff.de fundo inſtr.l nepoti.ff.de legatis, 3. qui filiũ. & l. q̄
ſitũ.§.Meuij & l. Pomponius.reſp.j.& §.primo & tertio.Itẽ facit
ff.de reg.iur.qui act.C.de vſufr.corruptionem. ff. quibus mod.
vſusfr.amit.l.j.& in prædicta.l ſed & ſi quid.§.ſi operas. Ar.ꝯ nã
quod incorporale eſt, moueri non poteſt, ff.de ac.re.do.ſeruus.
n § incorporales.& pro hoc ff.de pecul.quis ergo[n].ad idem ff. ad
Treb.cogi §.ſed & ſimiles.ff.de leg.2.Caius.de leg.3.l.vxorẽ.§ le
o gauerat.ff.de dona.ad eum.reſp.j.[o] ¶†Tertiò quæritur, an per
8 prædicta verba, pecudes, & alia ſe mouẽtia, ligna quoq; & lapi-
des, &

ADDITIONES.

a Vſufructuarius. ¶ Dupliciter legitur lex illa, vt vbi no.in prima glo.hic accedit j.lecturæ: j.uer.ſed pone.accedit ſcđæ: ſi dicamus prælatum vſufructuarium: Eſt autem prima lectura hic poſita. Secunda eſt, quod hæc eſt differentia inter bonefidei poſſeſſorem & vſufructuarium: quia ſufficit in primo, fructus quoſcunque & a quocunque ſeparatos: in ſecundo requiritur quod ſeparati ſint ab vſufructuario, vel ab alio eius nomine.

b Recepiſſet. ¶ Si poſſediſſet, de reſti.ſpol.grauis. Item fructuum alii dicuntur conſumpti, quia deſinunt eſſe. Alii exiſtentes: & hi duobus modis: quia percepti, & non ꝯſumpti. Alij, qui nondum percepti: & ex his aliqui dicuntur ſtantes, vt ſpicæ: alii pendendes vt poma. Sunt etiam ſtantes qui non continentur ariſta, vt ſpicæ, ſed corio, ſiliqua, vel pelle: vt faba, vel lupinum. De poſſeſſoribus etiam, de quibus ſequitur aliqui ſunt bonæfidei aliqui malæ. hoc Roſr.poſt.Azo.

c Igitur. ¶ Longe plenius, quam no.xij. q. 2. non liceat. de reſtitutione ſpoliatorum, grauis.ff.quod me cauſa, ſed & partus & de rei uendicatione. Ex diuerſo autem proſequitur auctor ad literam verba Guliel. vbi ſupra uſque ad verſiculum, ſed pone, prælatus. quæ tamen omnia fuerunt Azonis, vbi ſ.& j.Roſr.allegata prope ſi.§.

d Fructus. ¶ Prout ibi no.Acc.in gl.ſi.lex ipſa loquitur de habente titulum hoc dico propter Roſ. qui dicit antiquos tenuiſſe, & fortè non malè, per legem ſtatim allegatam, quod bonæfidei poſſeſſor cum titulo, etiam naturales facit ſuos: & hoc facit titulus.

e Omnes. ¶ Iuriſperitos, qui ſic intellexerunt dictum Azonis.

f Bonæfidei. ¶ Dixit hic Azo, quod in ſeruo poſſeſſo fiet reſtitutio requiſitorum ex opera non ex re, per l.præterea.ff.de rei ven.licet Pla.cõtra: hoc intelliges per ibi no.in gl.

g Et cura. ¶ Vt Iac.Pileus & Lana.Azo.

h Opponendo. ¶ Vt ibi no.in ſi.magnæ gl. ſubdebat Gul.non reſpondẽdo: dicit Azo, dixit, vt auctor.

i Eſſent. ¶ Etiam inhoneſtè.Azo.& Gul.

k Diſtribuendæ. ¶ Vide j.de ſta.mo. verſicul.lviij.& ibi dabo remiſsiones.

l Sua. ¶ Clarius dixiſſet ſibi.

m Mobilia. ¶ Creditoris, cui debeo: qui ſi dicas, prædicti prælati teſtantis, ſuperflua eſt q, Dic ergo, ꝙ non refert ſe ad illum caſum legati. quod patet, quia nũc loquitur de ſeipſo: ſi ſic, facit quæſtio in genere. hoc expreſsi propter j.dicenda in ſi.huius ver.

n Ergo. Et l.quam Tuberonis.§.in peculium.ibi, hoc amplius, &c.

o Reſp.j. Aliqui inducunt illam legem ad partem primam: ſed melius ad ſecundam induceretur, quia ibi expreſſa fuerant nomina, quaſi alias non veniſſent: facit etiam præ.l.ff.de re iud.a diuo Pio. ponderato ordine executionis ibi tradito, ff.de vſufr.l.j.in ſi.de leg. 3. ſi chorus. §. j. & facit quod no.ff.de verb. ſignif.mouentium.gl.in auth.de non alie. aut permut. Coll. 2.ſuper rubrica, diſtinguit, an nomen, uel actio ſit pro re mobili, vel immobili: & illi aptetur. pro quo facit, quod no. C. ſi aduerſus tranſ. l.j.& 2.& facit, quod hic ſequitur in uer. prox. fertur Dy.de hoc no.in l.poteſt ff.de auctor. tut.& uide j.de reſt.ſpol.§.2.circa ſi.uer.ſed adhuc. Contra Ia. de Bel.in præ.aut.de non alie.reaſſumit gl.rubr.in 2.q.inducẽs ꝑ diſtinctione prædicta præal.l.poteſt. item Inſt.de vſuc. in prin. vbi actio in rem pro re mobili triennio, ſed immobili decennio tollitur. Item actiones cenſentur res mobiles, vt patet C.de rei vx.actio.l.vna, §.exactio & C.quando & quibus quarta pars, l.2.ver.mobiles.& facit C.de tranſac.l.præſes. Contra diſtinctionem autem illam allegat, quod no.in præ. l. corruptionẽ.& C.de ſeruit.l.ſicut.in prin.& de præſcr.longi temp.l.ſi.ad ſi. Subdit quod ſi conſideratur actio reſpectu ſuiipſius, immobilis cenſetur, vt no.in præ. l.mouentium. ſi autem conſideratur reſpectu rei, ad quam competit, diſtinguitur, an agatur de odio, aut de fauore, aut miſtim de vtroque. Primo & ſecundo caſu dicit, illud reſpici, & inter illa computari, ꝙ fauor reſpicit: vel vitatur odium, vt ſecundun id iudicetur mobilis, vel immobilis. Tertio caſu ponderabitur, cui plus applicetur, & ſecundum id recipietur. inducit tres leges ſ.& prox. allegatas. Quicquid teneas de ſubtilitate iuris in quæſtione de nominibus, an includantur inter mobilia, vel immobilia, vel non, tenenda eſt ſolutio, quam dedit auctor in ver.ſupra prox. quo ad legata mobiliũ, ut non includant nomina. vſus enim, & forma loquẽdi attendenda eſt, vt ſecundum uſum recipiantur uerba, extra de ſpon. ex literis.j.& faciunt ibi no.& in regula, contra eum lib.6.& quod ibi dixi poſt Dy. etiam ſi diceretur ambiguitas, ex quo eſt in legato, & ſic in voluntate relinquente. Sed hic dico plus. ſcilicet ambiguitatem ceſſare propter communem uſum uocandi mobilia, quod in ſupellectili & ſimilibus.conſiſtit, ff.de ſupelle.leg.l.j. 2.& 3. & l. ſupellectile. Refertur igitur verbum Mobilium, non ad legum, uel Legiſtarum ambiguum, ſed ad factum, & ipſum communem uſum loquendi, ar.ff.de condi.& demon. quibus diebus §.dominus.& de uer.obl.ſtipulatio iſta.§.hæc quoque ſtipulatio, in quibus ponderatur naturalis poſſeſsio, omiſſa ſubtilitate poſſeſsionis ciuilis. Ad pmiſſa bene facit ff.de uerb.ſig.anniculus.ff.de lega.3.non aliter.& l.librorum.§.quod tamen Caſsius. & l.nummis.& de flumi.l. j.§. j. de fun. inſtr. & inſtr.leg.cum de lanionis. §.aſinam.in fin.& facit, quod dixi in prin. huius ver.ſcilicet quod autor in legatis non habet caſum pro dubio ADDE, ꝙ appellatione mobilium non ueniunt nomina debitorum. gl.in l.ſi. C. in qui.cau.in inte.reſti.non eſt neceſ.de quo vltra loca uulgaria uide Bar.cõſilio. 50. Ang.conſi.ccxxxviij.incipiente, Anaſtaſius. Et an in legato bonarum mobilium & immobilium ueniant noĩa debitorum, uide Bal.conſ. lxxx.j.libro. Old.

ADDITIO. An nomina debitorum dicantur mobilia, vel immobilia, & an appellatione mobilium & immobilium ueniant iura & actiones, uide Soc.conſ.clxxv.in c.uiſo teſtamento. in 2.uo. & per Gui. Pap. ſing.ſuo cclxx[illegible]r.& uxor.H[illegible].Ferran.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

des, & ſimilia ad vſum ædificiorum parata, videantur eſſe lega-
ta? Reſp. de pecudibus, & aliis ſe mouentibus, planum eſt, q̃ no
mine mobilium continentur, ff. de uerb. ſignific. mouentium. de
his vero, quæ parata erant ad ædificia, licet verè mobilia ſint,
quia tamen ad hoc deſtinata erant, vt in vſum alium cederent,
in legato mobilium non continentur, ar. de leg. 3. ligni appella-
9 tio. § fi. ibi, ſed an lignorum, & cætera. ¶ † Quid de libris auro,
& argento ornatis? Dic, quod & de illis legata ſoluentur: nec
ſucceſſor in illis aliquid vendicabit, dum tamen ſint propha-
na, nec ſacris vſibus deputata: quo caſu non debent ad alium
a vſum trahi, per pręd. l.[a] ¶ Et, vt præſcripta [b] ſub compendio ſty
b lo repetam clariori, dic, quod ſi agitur per aliquod interdictum
ad rem & fructus, tunc reſtituuntur omnes fructus percepti ab
eo tempore, quo interdictum propoſitum eſt, & non antea, ni
ſi interdicto Vnde vi, in quo veniunt omnes percepti à tēpore
dilationis, vt ff. de vi & vi ar. l. j. §. ex die Si autem agatur rei ven-
dicatione, aut is, à quo petitur res, eſt bonæfidei poſſeſſor, aut
malæ. Si bonæ, tenetur reſtituere tantum extantes ante litis con
teſtationem, & non conſumptos: poſt litis vero conteſtationem
vniuerſos ſcilicet perceptos: uel qui culpa eius non ſunt perce-
pti, vt in l. certum. & Inſti. de officio iu. §. poſt inchoatam. nam
per litis conteſtationem fit malæfidei poſſeſſor, quo ad hoc ut
de cunctis teneatur, ut ibi, & C. de fru & lit expen. l. ij. Si vero eſt
malęfidei poſſeſſor, ſiue violentus titulum habens, tenetur red-
dere omnes fructus, qui probantur perueniſſe ad eum, tam ante
litem conteſtatam, quam poſt: & excuſatur à percipiendis pro-
pter titulum, vt in præd. l. ſi fundū. niſi titulus talis ſit, quod pro
non titulo habeatur, puta ſi contra legum interdicta mercatus
eſt: & in aliis caſibus, qui ſunt ſupra uerſi. ſi vero cum titulo. Vio
lentus uero tenetur reſtituere perceptos, & qui percipi potuiſ-
ſent per veros poſſeſſores, ut extra de reſt ſpol. grauis. cum ſuis
concor. & c. conquerente. & de iure patro. cum dilectus. prope-
fi. & de off. deleg. cum cauſa. & de ap. bonæ. ff. de peti. hære. ſed
& ſi lege. §. quod ait. ff. de rei vend. ſi nauis. §. fi. C. vnde vi, ſi de
poſſeſsione. xij. q. ii non liceat. quod tamen loquitur in re malè
alienata. & 96. diſ. bene. in 2. col. ver. ſed ſiue is. Præmiſſa vera
10 ſunt in induſtrialibus. nam † naturales fructus non facit ſuos, e-
tiam bonæ fidei poſſeſſor: unde eos tenetur reddere vniuerſos,
ff. de vſuris. fructus. Sed ſecundum præmiſſa uidetur, quod po-
tius dēt quis intentare rei vendicationē pro re aliqua, quā ali-
c quod interdictum, pręterquā interdictum. Vnde ui [c]. Sed hoc
non eſt uerum: poteſt enim eſſe, quod petitor ſit potior in poſ-
ſeſſione, & inferior in cauſa proprietatis, & ideo non expedit ei
intentare rei uendicationem, arg extra de proba. licet. prope fi-
nem. Hoc ulterius proſequi non curo. nam de hoc not. plenè
Roffre. in ſuo libello, in titulo de off iudicis, quo petuntur fruct.
à poſſ. & in titulo, in act. in fa. quæ contra illos datur, qui poſsi-
dent, & fructus percipiunt: ubi etiam no. de illo: qui miſſus eſt in
poſſeſsionē ex aliqua cauſa, utrum faciat fructus ſuos. item de
d hoc plenè in Summa Azo. in tit. de rei uendi. [d] Qualiter aūt for-
met libellus ſuper fructibus, no. j. in tractatu libel de cauſa poſ.
11 & propri. § ſe uer. porro ſępe & in diuerſis aliis locis. ¶ † Itē qua
liter & qua actione fructus reſtituūtur, uide in Inſt de off. iud. §.
j. & ij Item utrum iudex ſuper eis pronunciabit, ſupra de diſput.
e & allegat. §. fi. uerſic. ſed nunquid [e]. & de appel. §. de officio quo-
f que. uerſi. ſed pone [f].

ADDITIONES.

a Præd. l. ¶ Ex quo in materia fructuum legata miſcuimus, occurrit quæſtio, dum ibi eram Padue, diſputata per do. Fran. de Mat. Teſtator mihi reliquit centū pręſtanda calendis Auguſti de reditibus fundi Seiani, de quo non habentur, niſi decem: quęritur, quid mihi debeatur? Ipſe prolixè diſtinxit: aut relictum factum eſt per modum ſpeciei, ut lego centū, quæ ſunt in tali arca: & ibi non ſunt, niſi decem: illa ſola debentur, ff. de leg. j. ſi ſeruus legatus. §. qui quinque. & l. ſi certos. cum ſimilibus. Aut relictū eſt per modū generis, & non ſpeciei, & tūc aut legatū naſcitur ex re demonſtrata à teſtatore, aut nō. facit ad hanc diſtinctionem ff. de an. leg. liberto. §. j. & ad l. Falcidiā. l. pœnales. §. finali. Primo caſu exemplū datur, puta ex tali fundo lego tot menſuras vini: & hic ſubdiſtinguitur, an voluerit teſtator plures præſtationes fieri, puta ſingulis annis, vnam ſolam. Primo caſu ſupplēdum eſt de reditibus aliorum annorum, qui habebuntur ex fundo demonſtrato, & non aliud, & ſic ſaluatur gl. ff. de iudi. fideicommiſſum. §. quid tn̄ quæ incipit, & hoc caſu. allegat ff. de ann. leg. legatum. §. vini. de vi. tritic. & ole. leg. l. ex eodem. Secundo caſu cū vnam ſolam dicit, idem allegat ff. de verb. obli. inter ſtipulantem. §. ſacram. ſaluo, quod ſi teſtator appoſuiſſet aliqua verba habentia uim alicuius determinationis, vel taxationis: vt quia dixit, dari volo de oleo talis anni, uel quod tali anno natum eſt, vel erit: tunc enim vltra ibi natum non debetur, ff. de vino tri. & oleo leg. cum certus. dę contrahen. emp. ſi debitor. §. j. Si autem legatum de re demonſtrata nō naſcitur: vt quia legat centum libras de reditu talis fundi, ſi ſit vnica præſtatio, ſupplebitur de redibus aliorum annorū, ff. qn̄ dies leg. ce. l. Firmio. in prin ſi ſint plures præſtationes, puta ſingulis annis præſtandæ. facit ff. de annuis le. annua. in fine, & l. cum quidam. ſi ... i poteſt de re-

tione.

ditibus vnius anni ſupplendo de reditibus aliorum, ſi fiat, nec compelletur hæres aliunde dare: vt in præ. l. Firmio. in prin. Si autem ſupplendo etiam de reditibus aliorum annorū illius prædij ſolui non poteſt, vt in themate quia centum præſtari debent, & non colliguntur niſi decem, tunc puta hæredem teneri ſoluere etiam de aliis reditibus hæreditariis: & ſic verba de reditibus fundi Seiani, non inducunt conditionem, ſed demonſtrationem, vnde ſolui poterat legatum ſine incommodo rei familiaris, & ſic intelligatur ff. de legatis, j. quidam teſtator. ff. de leg. 3. Paulo Callimacho. §. fi. in fi. de aliemen. leg. l. Lucius. Hoc tamen non procederet in legatario, uel fideicommiſſario, qui grauari non poteſt ultra quam percipiat, ff. de legatis, 2. Imperator. & de legat. 3 l. nomen. §. vni ex hæredibus. & q̃ ibi notatur per gl. & Dy. SOL. Prædicta procedant, ubi aliud non appareat de expreſſa uoluntate teſtatoris, quæ ſeruanda erit: ff. de cond. & demonſt. l. in conditionibus.

b Pręſcripta. ¶ Dicta uſque ad uer. ſed pone. Adde id, quod j. dicitur de uiolento, q̃ uiolentus, qui poſsidet cum titulo reprobato, tenetur ad fructus, etiam qui percipi potuerunt: vide Rotam in antiq. deciſ. cxxx.

c Vnde vi. ¶ Vide: uerba ſunt Vin. ut reſcripſi de reſtit. ſpol. grauis. ſuper ult. glo.

d Rei uendi. ¶ Circa medium, uer. fructum igitur. & per Roſ. etiam eod. tit. uer. utrum autem de fructibus.

e Nunquid. ¶ Et uer. ſeq.

f Sed pone. ¶ Hic poni debuit uer. ultimus, j. §. fi. Eſt ſciendum, q̃ Roſ. diſputauit quęſtionem, & eſt x. inter ſuas, de domino nudæ proprietatis qui uendicat fundum à poſſeſſore an ueniant fructus in ſententia iudicantis? Et quia in voluminibus habetur quæſtio, breuiter ad ſolutionem venio: qui ſoluit ſequendo do. ſuum diſtinguendo, an uendicet talis agens rem ab vſufructuario, an ab alio. Primo caſu poſſeſſor non condemnatur in fructibus, quia vendicationi, quæ nudam proprietatem aduocat, non deſeruit iudicis officium: ſicut nec deſeruit actioni, quæ ſublata eſt, C. depoſit. l. ſi depoſita. & quod ibi not. Quod dixi poſſeſſorem non condemnari, verum eſt, niſi is vendicans factus ſit dominus proprietatis pleno iure: & tunc eius temporis, quo ad dominum reuerſus eſt vſusfructus, habetur ratio fructuum, vt patet ff. de vſuris, videamus. & ff. de rei vend. l. fructus. §. hac ratione. & ibi ponit gl. hanc opin. quam dixit Roff. eſſe domini ſui, ſcilicet Azo. ſic diſtinguentem, vt ſcilicet ſecundo caſu, cum agitur contra extraneum nullum ius habentem in fructibus, tunc veniant fructus in rei vēdicatione: dicit gl. vt s. quia illi ſeruitutē non debeo: quod ibi allegatur. Roſ. etiam allegat. l. ff. ſi ſerui. vend. loci. §. competit. & ff. ſi vſusfruct. pet. l. vti frui. §. quod ſi fortè. inducit etiam Roſ. l. j. ff. de ſuperfi. item regulam, cum principalis. ff. de reg. iur. concor. eo. tit acceſſoriū lib. vj. Cum ergo competat uendicatio pro re: ergo & officium iudicis pro fructibus, quod eſt acceſſorium. Item conſtat, quod iudex præcipit rem reſtitui, ff. de rei vendic. qui reſtituere. ergo & fructus veniunt, ff. de vſu. videamus. §. in ſauiana. ff. de uerb. ſig. plus eſt. & l. reſtituere allegat etiam ff locat. & conduc. cum in plures. §. meſſem. qui §. bene facit loquendo de colono, qui nummis colit. Scire debes, quod verbum Azo, & Acc. omiſſum per Roſ. quod ſupra addidi. Gui. de Suz. improbat, dicens gl. illam falſam: quia ibi non habetur ratio fructuum aliquo tempore, cum aliquos non percepit. Magna ſubtilitas fuit iſta, quaſi Azo & Acc. & Roſ. loquantur de extraneo prorſus, qui nullos fructus perceperat, nec percipere poterat: quod rudiſsimum fuiſſet quærere. Dicat ergo Gui. an extraneus nec dominus, nec fructuarius, potuiſſet per plures annos percepiſſe fructus rei quā detinebat: eſtne improbè dictum, dum quęritur, an nudus proprietarius vendicans rem à tali ex officio iudicis conſequatur fructus, cum de proprietate conſtet, nec appareat ſeruitutem in illo fundo reo deberi? Item dum dicit, duas leges ibi ſupra allegatas non facere, falſum dicit: nonne §. quod ſi fortè. ideo vinci poſſeſſor, quia non apparuit agentem dominum? Secus ergo, ſi agens appar uiſſet dominus, vt etiam ibi not. in vlt. gloſ. in §. competit. Nonne ſatis eſt etiam agenti, quod reus ius non habet? ergo conueniunt propoſito.

¶ De Intereſſe.

2. §. Sequitur de intereſſe uidere. Scias igitur, quòd damna & intereſſe peti poſſunt, ſecundum canones, ut extra de fideiuſ. peruenit. & c. conſtitutus, & extra de foro comp. dilecti. de ſent. exc ſacro. & pœna conuentionalis, vt extra de arbi. dilecti. in fin. & etiam legalis, ut xvii. quæſt. 1. quiſquis. & c. qui ſubdiacon. xvj. quæſt. 1. ſtatuimus. 1. quæſt. vlt. quoties. Arg. contra, de pœnis, ſuam. Sol. ibi; verumtamen dominus meus no. in Summa in ti. de ſen. & re iud. §. quid ſit. ſub § aliud ſingulare, in quo quicquid dicant leges, non uidetur ſecundum canones quod aliquid peti poſsit, ultra quam in ueritate intereſt, ut extra de do. & contu c. j & melius xii. quęſt. 2. fraternitas. & 54. diſt. generalis. in fi. Nam id iuri naturali conuenit, cui ius canonicum magis innititur, ut ff. de condi. indeb. nā hoc. & in præ. c. ſuam niſi fortè ex ſpeciali pacto, ut in præ. dec. dilecti. de arbitris: quod de plano fateor. Sed in eo, quod in ueritate intereſt, bene peti poteſt: & tunc taxatio expenſarum, & æſtimatio damni & intereſſe, diligenter moderanda ſunt: nec in hoc caſu à legibus, ſalua ſui gratia, diſcrepant. Et nota, quod licet papa, uel propter occupationē, uel propter creditoris inſtantiam, in ſuo reſcripto de damnis, expenſis, & intereſſe faciat mentionem, propter hoc iuri cōi nō detrahitur, quin debitor poſsit opponere exceptionem de mutuo in caſu non conceſſo contracto, uel de pecunia in vtilitatem eccleſiæ non conuerſa, & ſimiles. Nō eñ intendit per hoc ius alienū lædere, uel uſurariis fauere.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a rijs fauere, vt in conſtit. Alex. IIII. de excep. cum debitorum.[a]
Et quoniã in cauſis eccleſiaſticis ſæpe petitur intereſſe, ideo ali-
qua de eo tangamus: videntes primo, quid dicatur intereſſe: ſe-
cundo, quot ſunt genera eius.

ADDITIO.

a Debitorum. ¶ Quã nõ habemus. Et ſcias, ꝙ nũc incipiunt verba Inn. q̃ ad
literã not. in decr. ſacro. de ſen. exc. & durãt vſq; ibi, ſed qualitér formabit.
Hoſt. hoc ꝓſequit in Sũma de ſen. §. quis ſit effectus. uer. ſed & quia aliquo-
ties. vſq; ad finẽ. Dy. aũt hãc materiã tractat in regula. mora. de reg. iur. li.
6. vbi ẽt diſputat, an ſit vnicũ intereſſe, an ſit triplex diſtinctũ ꝑ ſpecies, vt
hic ſequit: & tenet, vt prius tenuerat ĩ qõne, q̃ hic diſputauerat, & incipit
qõ eſt vtrũ, ꝙ eſt triplex, & quia in volumine hr̃ hoc ſolũ inſinuo, ꝙ cũ dam
num poſsit ęſtimari ſingulariter, itẽ cõiter & ex ↄuentione, quæ põt ꝓce-
dere ẽt ſupe dubia futura æſtimatione dãni: & hoc põt excedere ſingula-
re & cõe, & ab eis excedi: ↄcluditur iſta non eſſe, ideo cũ exceſſus ſit diuer
ſorũ: non dicit aũt, ꝙ ↄuentum pretiũ rei ſit intereſſe ↄuentum, nec ꝙ cõe,
ſit intereſſe nec ꝙ ſingularis æſtimatio ſit ĩtereſſe ſingulare: ſed dicit, ꝙ dã
nũ ſingulariter æſtimatũ, eſt intereſſe ſingulare: æſtimatũ cõiter, eſt intereſ
ſe cõe: æſtimatũ, ex ↄuentione, eſt intereſſe ↄuentũ: & ſic tripliciter. Iac. de
Rauen. in ſuo ↄmento l. vnic. C. de ſen. quæ ꝓ eo, ꝙ intereſt, ultra prin. verſ.
uidimus. tenet, ꝙ eſt vnicũ, ſ. ſingulare habes relationẽ ad perſonã agẽtis,
cuius ꝓprie eſt intereſſe: vnde dici nõ põt, ꝙ agẽs hẽat triplex intereſſe. ha
bet. n. vnũ tñ, ſ. ſingulare ſuũ. Illud tñ poſſet eſſe cõe, vel ↄuentũ. hoc ẽt ꝓſe
quitur Cy. ſu ꝑ l. præ. in 2. q. vna cum P. deſcendẽs. Dy. hos apices diſcordã
tes in noie, ſed in effectu ↄcordantes diſputãtib. relinquamus. Hoc ſcias, ꝙ
multi Iacobi, ut ſic loquar, vbi ſ. hanc materiã tradiderũt, q̃ Cy. ibi plenè
colligit, & ibi recurre, & ĩ. ſæpe remittã. Turbor de Ia. ꝓdicto, & Vltramõ
tauis, q̃a maximi ruminatores fuerũt. Inn. in tã vtili & ꝓlixa ipſius gl. ſuſti
nuerũt. Eſt ẽt aduertendũ, ꝙ in hoc prin. Inn. diffiniẽdo intereſſe, fuit cau-
tior Acc. quẽ Iac. de Rauen. exceſsiue reprehẽdit, quia dicit in d. l. in gl. q̃a
plene. ꝙ intereſſe erat dãnũ emergens & lucrum ceſſans, ex eo ꝙ aliq̃d fie-
ri ceſſatur. ſi. n. intereſſe eſt damnũ. de hoc facile ſatisfieret petẽti. dicit Cy.
vbi ſ. in j. q. quia de damno magnũ eſt forũ. Sed Iac. in prę. l. poſt prin. non
ſic intellexit. ſed dixit ſ. poſt prin. ꝙ ſi intereſſe eſt damnum. & tu eſſes mi-
hi obligatus ad damnum: ergo peti poſſet intereſſe, q̃tumcunq;. eſſet: ꝙ eſt
ↄ illam legẽ. Eſt & alia reprehẽſio illius diffinitionis, in quantũ dicit lucrũ
ceſſans: cum regula ſit, quod lucrum nõ uenit in intereſſe, de quo dicam ĩ.
§. commune. verſi. ſunt ẽt certi. De caſib. ergo excep tis non debuit fieri re-
gula, vel diffinitio, in auth. ut ſine prohi. ma. §. j. Colla. 7. primo non eſt ſuf-
ficiens, reſtringẽdo ſe ad caſum, cum ceſſat fieri cum diffinitũ ẽt locum ha-
beat. Secundo, ſi factũ ſit, ꝙ non debuit fieri. Tertio, ſi non traditũ, ꝙ tradi
debuit. Quarto, ſi malè traditum. Quinto, ſi non dedit. Sexto ſi non reſti-
tutum. De primo patet ff. de re iudic. ſi quis ab alio. de ſcd̃o in l. interdicto
ff. de ui & ui ar. ff. de fur. inficiando §. j. De tertio ff. de act. empt. ſi ſterilis. §.
cũ ꝑ vẽditorẽ. de quarto, eo. tit. Iulianus. in prin. & § j. & l. ideoq;. De quin
to ff. de præſcr. verb. l. naturalis. De ſexto ff. de rei vẽ. qui reſtituere. In hoc
dixi plenius. Cy. ipſe, ubi ſupra, cum Pet. defendit Acc. q̃ ſecutus fuit mo-
dũ loquendi cõem, quo dicimus, tantũ eſt dãnum meum, emenda: & ꝙ de
ceſſatione defenditur ꝑ regulã, qui non facit, ꝙ facere debet, ff. de reg. iur.
& extra de ſimo. c. nemo. Ego dico. Acc. diffiniſſe intereſſe, ꝓut eſt, nõ inte
reſſe, ꝙ petitur vnde negari non põt, ſi damnificatus ſum ultra quadruplũ,
quin illud ſit meum intereſſe: licet nõ petere poſſim ultra duplum. Eſt ſciẽ
dum, ꝙ dñs meus aggrediens hanc materiam, ubi ſupra, dicebat quatuor
ꝓmittẽda. Primum, an intereſſe ſit in obligatioue. Secundum, an ſit in pe-
titione. Tertiũ, an ſit in condemnatione. Quartum an petat certi ↄdictione
generali. Ad primũ rñdebat, ꝙ qñ fieri, uel non fieri erat in obligatione, in-
tereſſe ſic eſt purè in obligatione: nam qui dẽt rem, non dẽt pretium, ff. de
ver. obli. ſi ſeruũ. §. ſequit. eſt ergo in obligatione ↄdõnali. Item alia rõne:
q̃a ſi non fiat, uenit incõtinẽti intereſſe in obligatione, eodẽ titulo, quoties
quis. De ſcd̃o tenet, ꝙ ſic poſt morã rei, allegat Inſti. de actio. in principio,
& ff. de act. empti, l. j. Dicebat ergo in obligatione de re tradẽda, ꝙ aut ille
ante iudiciũ eſt in mora tradẽdi: & tũc petit intereſſe ab initio & purè in li
bello. Aut non eſt in mora ante iudiciũ cęptum: & tũc aut petitur intereſſe
tm̃ & pure: aut res tradita tm̃: aut utrunq;, unum pure, alterum ſub condi
tione. Primo caſu male petit, cũ non debeat intereſſe, niſi poſt moram: cũ
rõne moræ poſtea ↄmiſſę ↄtrahit obligatio, & ex cauſa, quæ præcedit iudi-
cium: unde recte ſit ↄdemnatio, ff. de pig. actio. ſi rem alienam. j. §. fi. ff. mãd.
ſi mãdauero tibi, ut à Titio. Scd̃o caſu, cum petit rem tm̃, nõ uenit inter-
eſſe, niſi illud, quod uenit officio iudicis poſt litẽ ↄteſtarã, ff. de ædi. edicto.
ædiles. §. item ſciendum. & in præd. l. Tertio caſu, quando utrunque petit
alternatiue, ſecundum eum, recte petitur, ſ. rem tradi: & ſi nõ tradat, inter-
eſſe: ſicut querela & petitio hæreditatis. iudicium reſciſſoriũ & reſcindẽs,
ff. de inoffi. teſta. l. qui de inofficioſo. & ibi nota. & per hoc etiam tantum eſt
factum principale, quod dicit non dubium, quia bene uenit in condemna-
tione, ff. de re iudicata, l. ſi quis ab alio. in fi. Hoc uerum, ſi contineat certam
quantitatem, Inſtitu. de actio. §. curare. alias non eſſet in condemnatione,
C. de ſentent. quæ ſine certa quan. per totum. Quartum dicit eſſe caſum,
quòd ſic, ff. ſi cert. petatur, l. certi condictio. in princip. de quo dicam ĩ. ver.
ſed qualiter in fin.

¶ Intereſſe quid dicatur.

3. §. Intereſſe dicit eſtimatio, vel pecunia numerata,
quæ ſuccedit in locum cuiuſcunq; rei,
ſi non det, vt debet: vel etiam cuiuſcunq; facti, ſi nõ fiat, vt dẽt.
vt ff. de re iud. ſi quis ab alio. Et licet hoc intereſſe qñq; appelle-
tur pretium rei, vel ęſtimatio, vt ff. ad leg. Fal. l. pretia. eſt tñ in eo
aliquid plus quam ſit ipſum verum pretium rei: quia computa-
tur intereſſe id ꝙ noſtra intereſt hr̃e rẽ, quæ dari ꝓmiſſa eſt, vel
habere factum, ꝙ promiſſum eſt fieri, vt ff. de act. emp. l. j. in prĩ.
& plerunq; plus eſt hoc intereſſe, q̃ ſit merũ pretiũ rei, ſeu facti.
Item dr̃ intereſſe, etiam eſtimatio damni, q̃ alicui contingit: vel
lucri, ꝙ ceſſat ex eo, quod aliquid fieri ceſſatur, vt in prę. c. dile-
cti. & c. peruenit. & c. conſtitutus. & præter rei æſtimationem ſę
pe contingit rem & intereſſe peti, quod oportet intelligi de alio
intereſſe quam de æſtimatione rei, cum illa per ſe venerit in pe-
titione, cum dicit, peto rem.

¶ Genera intereſſe quot ſint.
Conuentum intereſſe quid ſit.

4. §. Nunc dicamus, quot ſint genera intereſſe. Nota er
go, ꝙ intereſſe, ſiue æſtimatio, ſiue pretium
aliud eſt conuentum, aliud cõe aliud ſingulare, vt ff. de act. emp.
& ven l. j. in prin. Conuentum intereſſe eſt, cum dr̃, ſi nõ fecero,
ꝙ promiſi, dabo tibi centũ pro intereſſe: vel dicit ſimpliciter,
dabo tibi centum. Et hoc ſemper pręſtandum eſt, ſecundum ꝙ
conuenerit, niſi dolus interuenerit in ipſius ↄuẽtione iuxta illud,
Pacta ſeruabo, ff. de pac. iuris gentiũ. §. ꝑtor. & ext. de pact. c. j. vt
no. ĩ Sũma Azo. in tit. de dolo. & reſcin. vẽ. & ext. de emp. & vẽ.
cũ dilecti. Sed nec ad hoc qs ↄdemnabitur, niſi ſpecialiter petat.

SVMMARIVM.

1 *Commune intereſſe ſemper in ſolidum præſtandum eſt.*
2 *Ad intereſſe commune, qualiter veniat quis condemnandus vel non.*
3 *Commune intereſſe quibus caſibus ſit æſtimandum.*
4 *Commune intereſſe circa rem, quibus caſibus præſtetur.*

¶ Commune intereſſe quid ſit, & qualiter contingat.

5. §. Commune vero intereſſe eſt cõmunis æſtima
tio dãni, ꝙ contingit alicui ex eo
ꝙ id, ꝙ dari, vel fieri dẽt, non datur, vel non fit, vel ſuo loco, vel
tempore, vel alias, vt debet, datum, vel factum non eſt. Et in hoc
cõi intereſſe computantur fructus rei debitæ, in qua ſit mora,
& mercedes & penſiones & augmentum pretij, ꝓꝑ locũ, vel tp̃s
& ſimilia: vt ff. ad leg. Fal. ꝓtia. ff. ad leg. Aqui. ſi ſeruũ. ff. ſi cer. pe.
vinũ. ff. de ac. emp. & ven. ratio §. fi l. ſi ſterilis. §. cum ꝑ vẽdito-
rem. Vſuræ ẽt in eo ↄputantur, vt ff. de peri. & ↄmo. rei ven. l. fi.
C. de uſur. l. j. Secũdum canones tñ cũ omnino ſint ꝓhibitę, nul-
lo mõ ↄputant in hoc intereſſe: cũ nullus ex pecunia ſit fructus,
ut 88. diſt. eijciẽs. palea eſt: & ſic vr̃, ꝙ ubicunq; pecuniã dari eſt
in obligatione, nullũ intereſſe cõe, uel ſingulare petetur, niſi ſit
de illis caſib. ubi debetur extra rem, uel ẽt circa rem: de quib. iã
ĩ dicetur. ſed haberet æſtimatio lucri. Ideo aũt dr̃ hoc intereſſe
cõe, quia æqualiter omni cõi ratione intereſſet, in eodẽ ↄctu,
uel facto ſingulari tñ rõne plus poſſet intereſſe, ff. ad legẽ Aqui.
1 ſi ſeruũ meũ. ¶ † Hoc aũt cõe intereſſe ſemꝑ in ſolidũ prę ſtãdũ
eſt, ſiuę agat ex ↄctu, ſiue ex delicto, ut in præ. l. ꝓtia. & in præd. l.
ſi ſeruũ meum. In delictis aũt ſemper æſtimat: in ↄctib. uero ple-
runq;, ut in præ. l. pretia. & in pręd. l. ſi ſeruum meum Plerũq; iõ
dixi: quia in uendicatione uenit ſingulare intereſſe, ut ff. de acti.
emp. l. j. in principio. Idẽ eſt, ſi alias paciſcant partes de ſingulari
intereſſe. Et intellige, ꝙ in prędictis æſtimat cõe intereſſe, nõ in
lucro, ſed in dãno: & obtinendo in cã reficit cõis æſtimatio dã-
ni, ꝙ ſuſtinuit ex eo. ꝙ id, ꝙ dari, uel fieri debeat, nullo modo, vel
non ut dẽt, datum uel factum eſt, ff. de damno infecto. Proculus.
& in præd. l. ſi ſterilis. § cũ per uenditorẽ. & eodẽ tit. Iulianus. ff.
2 de peri & ↄmo. rei uen. l. fi ¶ † Et ad hoc intereſſe rõne dãni præ
cedentis litẽ ↄteſtatam nullus ↄdemnabit, niſi ſpecialiter petitũ
fuerit: quod ſic probo: quia ſi tantum petat res, quæ dari, uel fie
ri debebat, uidetur uelle ↄtentus eo eſſe, quo ad præſentem pe-
titionem, cum de his, quæ procedunt litem cõteſtatam, quæ pa-
riter cum re petita debent, & peti poterãt, nullam faciat mẽtio-
nem: ęſtimatio autem communis eius dãni, quod uenerit poſt
litem conteſtatam, bene uenit in cõdemnationem, etiam ſi non
petatur, ff. de ædilitio. edicto, ædiles. §. item ſciẽdum. extra de re
a iud. abbate ſanè. §. pro parte. & §. ſeq.[a] nec eſt contra, ff. ſi certũ
pet. uinum. ubi innuitur, ꝙ ſi uinum petitum fuerit, tñ ſit condẽ
natio eius ad æſtimationẽ eius damni, quod præceſſit litis cõte-
ſtationem: quia ibi ſit æſtimatio uini, uel damni ſecũdum quòd
communiter ualebat tempore, quo uinum ſolui debebat, cum ta
men id ſemper præcedere debeat litis conteſtationem: quia an-
te diem non recte agitur, ff. quando di. uſufru. ced. l. j. in fi. & ext.
de plus petit. c. unico. Solu. Ibi non fuit tm̃ petitum uinum: imo
etiam uinum cum intereſſe ſuo, & ſic ſemper faciendum eſt: q̃a
qñ petitur aliquid dari, uel fieri, ſemper debemus id petere da-
ri, uel

ADDITIO.

ri,uel fieri cum ſuo intereſſe: alioquin ſi ſic non fuiſſet petitũ, ſi
vinum quo tpe ſolui dẽbat,valebat cẽtũ,ſed poſtea cũ petit,va-
let tñ quinquaginta cõi æſtimatione, tãtum in quinquaginta:&
non in centũ ↄdemnatio fiet: ſed ſi petitũ eſt vinum cum ſuo in-
3 tereſſe,tunc ↄdemnabit in cẽtũ.¶†Sunt ẽt certi caſus,ubi æſtimat
cõe intereſſe:& habetur ẽt rõ alicuius lucri,licet non omnis, ſed
quod cõiter habere potuiſſet:puta ſi agatur arbitraria ↄdictione,
ſiue actione de eo,quod certo loco, vel die, quo promiſſum eſt:
de qua dicã j.ver.& vt hęc.vel ſi agit locati ↄducti,uel ex ſtipſone
rẽ ratã haberi,uel tuteiæ,uel lege Aquilia,uel interdicto, ne quid
in loco publico,l.fi.ff.de eo,qđ certo loco,l.2 §. fin ff.locati,ſi in
lege.§ colonus.& in l.in quo.& l.ſi fundus,qui.in fi.ff rẽ rat.hab.
ſi cõmiſſa ff.ad legem Aquil.ſi ſeruum.ff.ne quid in loco pub.l.j.
§.merito.C.arb.tutel.quicquid.Alii tamen ſemper dicunt,in æſti
matione intereſſe haberi rationẽ lucri & dãni, qđ reuera & cõi
ratione iudex arbitrabitur cõtigiſſe:& ſic expreſſe vř dicere l.j.C.
a de ſen.q̃ pro eo,quod intereſt,profer.q̃ etiam cõſonat ęquitati.[a]
4 †Hoc autem commune intereſſe,quod eſt tantum circa rem pręſtatur,ſi res vendita non traditur, ſi emptor velit, vt in præd.l.ff.
de actio.empt.& vend.l.1.Sed ſi traditur vitioſa, tunc tenetur
etiam ad intereſſe,quod eſt extra rem,vt in præd.l.ſi ſterilis.§.cũ
per venditorem.Item idem intereſſe,quod eſt extra rem, præſta-
tur,quando ex maleficio agitur,vt ff.ad leg.Aquil.proinde.& l.
inde Neratius ff.de fur.inficiando.§.1.ff.de cond.fur.l.3.& idem
in actione ad exhibendũ,ff.ad exhib.l.ſi optione.& l.ſed & ſi.Idẽ
in actione ex empto, ſi malit ſingulare, quàm commune, ff. de
actio.emp.& ven.l.j.in prin. Qualiter autem commune intereſſe
probetur,iam dicetur j §.proxim.in principio.

ADDITIO.

a Aequitati. ¶ De hoc ſatis per Iac.de Rauen.in ſua vltima quęſtione,& per
Cy.vbi ſupra in quarta diuiſione.Mihi placet,quod ſcripſit Ia.de Bel.ſup
prę.l.in ſolutionibus priorum,qui diſtinguit,aut in contrahenda obligatio-
ne habetur reſpectus ad futurum lucrum & hoc cõſtat: aut quia expreſſum,
aut pp locum ſolutioni deſtinatum,vel pp officium geſtoris,uel alio modo
aut non habebatur reſpectus ad lucrũ.Primo caſu ſemper debetur intereſſe
ex lucro,per l.ipſam,& ff.de eo quod certo loco,l.3.§.pen.& ult.& l.in bo-
næ.& C.arbi.tut.l.quicquid.Secundo caſu proſequitur 13.caſus, in quorũ
primis ſeptem nõ uenit intereſſe ex lucro,in ſecundis ſex bene venit:ibi ui-
de.Ponit autem,ꝙ regula ſit ad negatiuam,ꝙ non ueniat iure veteri,vel no
uo.Speciales etiam caſus priores dicit eſſe utroque iure,nouo & ueteri,dicẽs
ꝙ illa lex nil innouat circa id, niſi ꝙ intereſſe ex lucro non excedat duplum
alterius intereſſe:& in hoc ultimo contradicit vlt.glo.Accur.ubi ſ.

SVMMARIVM.

1 *Intereſſe ſingulare quid ſit,& quare ueniat.*
2 *Teſtes qualiter deponere debeant in intereſſe ſingulari.*
3 *Intereſſe ſingulare ubi præſtari dicatur.*
4 *Pena conuentionalis & legalis quando debeatur.*
5 *Tractanti cauſam,ubi petitur intereſſe,quæ ſint attendenda.*
6 *In contractibus innominatis non ſolum petitur res debita,ſed etiã intereſſe.*
7 *Res uendita ſi non tradatur,agi poſſe ad intereſſe,qualiter intelligatur.*
8 *Intereſſe in contractibus non ſeruatis qualiter ſit exigendum.*
9 *Petitio intereſſe qualiter ſit formanda.*
10 *Condemnatio ad intereſſe qualiter fieri debeat.*
11 *Damna data,& expenſæ factæ,in quibus differant.*
12 *Impeditus nuptias facere propter quod uxorem perdit,an poterit intereſſe conſequi.*
13 *Promittens aliquid certis loco & tempore, an nõ faciens teneatur ad intereſſe loci & temporis.*
14 *Solutio in uno loco facienda,an poſſit in alio loco exigi.*
15 *Iudicis officium qualiter expediatur in cauſa damni, aut lucri.*
16 *Promittens in contractib. bonæ fidei ſub certo loco & termino, tenetur ad quodlibet.*
17 *Intereſſe incertum qualiter ſit per iudicem inquirendum.*
18 *Intereſſe ſingulare qualiter de facto ſit per teſtes probandum.*
19 *Intereſſe ex contractu ſurgens qualiter probari debeat.*
30 *Intereſſe ex delicto proueniens qualiter ſit probandum.*

¶De intereſſe ſingulari.

6.§. Viſo de communi, ſequitur de ſingulari intereſſe vi-
dere.Eſt aũt ſingulare intereſſe, æſtimatio, quæ
a venit ex ſpeciali affectu:[a] ſicut eſt in patre libero circa filium ſer-
b uum:vel quæ uenit ex ſpeciali vtilitate,ut eſt in libro vſitato,[b] ut
in prę.l.pretia.& in pręd.l.ſi ſeruum uerbi gratia:obligaui tibi Di
geſtum,in quo ſtudueram, taliter ut niſi illud intra certũ tempus
redimerẽ,liceret tibi diſtrahere,& ſic diſtraxiſti:poſtea emi illud
ab emptore,qui tandem non uult mihi illud tradere:certè nõ ſo-
lum debet mihi condemnari ad commune pretium Digeſti, ſed
etiam ad damnum,quod patior,quia illud nõ habeo [illegible]
[illegible] tionie.

tem ſit damnum illud,& quæ utilitas eſſet mihi modo,ſi illud ha
berẽ,hoc eſt in arbitrio iudicãtis. Vel pone tale exemplum Ven-
didiſti mihi fundum,qui fuerat patris mei,& non tradis:certe te-
neris mihi ad intereſſe,non ſolum cõmune, ſed ad quodlibet vel
etiam ad ſingulare, ſcilicet quantum habeo maiorem affectionẽ
circa fundum habendum quia fuit patris mei priuſquam aliquis
illum haberet, ff. de minor. ſi in emptione. Vel pone exemplum:
quia emi domum quæ coniuncta eſt domui meæ magis enim mi-
hi eſt chara,quam alicui alteri. Vel commodaueras mihi digeſtũ
in quo diu ſtudui,& gloſſas,ſeu expoſitiones multas appoſui:uẽ-
2 dis illud mihi,certè charius eſt mihi, quam alteri ¶†Sed quomo
c do teſtes deponent in hoc ſingulari intereſſe? [c] Reſpon. quilibet
dicet ſic:ſi domus illa eſſet mihi coniuncta,uel ſi librum illum ha-
buiſſem in ſcholis,uel in eo ſtuduiſſem, ego darem tantum: & ſi
ſic,omnes,uel ſaltem duo dicerent,probabo meum ſingulare in-
tereſſe commune eſſe.Probatur ſic:quia quilibet ita diceret,ego
tñ darẽ de re tali: aliter enim intereſſe per teſtes probari non po-
teſt ſi ſingulariter alicuius non intereſſet, veniret intereſſe com-
mune,in quo habetur ratio intereſſe circa rem,& aliquando etiã
extra rem:ita ꝙ nõ habetur ratio lucri,ut ſ.§ proxi. de hoc j.ver.
3 illud autẽ.& ſeq.¶†Hoc autem ſingulare intereſſe,& ſic, ubi præ-
ſtatur,non tamen ſemper. Si enim debeatur aliquid ex certo con
tractu,qui ſcilicet contineat certam quantitatem, uel certam rẽ,
vt quantitatis appellatione comprehendatur quælibet res ſingu-
laris,vt ff de leg.3 quiſquis.vel etiã incerta in indiuiduo, ſed cer-
ta lex in ſpecie:vt ſi debes hominẽ,& lex dicat ſingulare intereſſe
præſtandum,ſicut dicit in uenditione,ut in præ.l.j ff de act.em.&
uen.cum aliter præſtari non debeat,niſi lex dicat præſtabitur vſq;
d ad duplum communis intereſſe,[d] & non ultra,C.de ſen.quę pro
eo,qđ intereſt,profer.l.unica,§.ſcimus & in pręd l.quiſquis.Nec
obſtat l.ff.de actio.emp & ven.ratio.§.ſed ſi per uẽditorem.& l.
Iulianus.§.ſi uero ſciens.& §. item qui furem. quia illæ leges non
loquuntur de ſingulari intereſſe,ſed de cõmuni circa rem, ut to-
e tum debeat præſtari. [e] Si uero ſingulare intereſſe ex incerto con-
tractu debeat,ut puta ex eo,quod eſt in faciendo, uel ẽt in non fa
ciendo,ut ff.de uer.obl. ubi aũt non apparet tunc omnino in ſoli
dũ præſtãdũ eſt,quantũcunq; ſit,C.de ſen.quæ pro eo, qđ inter-
eſt,l.unica,§.in aliis & vř eadẽ lex innuere,ꝙ in his caſibus ſemper
4 debeatur ſingulare intereſſe.¶†In pœna autem dic, ꝙ pœna ↄuẽ
tionalis,quantacunq; ſit,debetur,Inſt.de inut.ſtip.§ alteri.legalis
aũt non debet excedere quadruplum,Inſtit.de act.§.omnes.Spe-
ciale tamen eſt in ſponſalibus,ut ff.de ſpon. mulier.ſicut & aliud
ſpeciale eſt ibi ff.de ver.obl.Titia.reſpon.j.quod plenius pſeque
re in Summa domini mei,in titu.de ſent.& re iud § quis ſit effe-
f ctus.ſub §.aliud ſingulare.[f]¶†Qui autem tractat cauſam, ubi pe-
5 titur intereſſe,diligenter attendat, quid ſit in obligatione: [g] quia
g ſi rem certã,uel ſpeciem dari,eſt in obligatione,& extat, ſiue de-
beatur ex ↄtractu, ſiue ex maleficio, ſemper ipſa res petenda eſt.
ff.de act emp.l ex empto.in prin.ff.de uerb oblig.ubi autem non
apparet.§ ſi C de hær.uel act.vẽ.qui tibi.ff.de cond.fur.in rem.Si
autem non extat,tunc tantum æſtimatio,uel intereſſe petendum
eſt,vt in præ.l.in rẽ.Sed ↄ ff.de ver.obl.l.ſi ſeruus.§.fi.ff.de cond.
fur.l.3 vbi innuit,ꝙ etiam ſi nõ extent,tñ petendæ ſunt Solutio.
Ibi loquitur,qñ actor ignorabat res illas extare. Vel dic, ꝙ etiã ſi
corpus rei,quæ non extat,petitur,bene valet petitio:licet melius
ſit æſtimationẽ petere.Et ideo ſi vis indubitanter loqui, petas vel
rem, vel intereſſe: & nihilominus adijcias in libello, cum aliis
damnis.

ADDITIONES.

a Affectu. ¶ Iac.de Rauen.in ſuo commento: verbi gratia, non uult fateri in
tereſſe affectionis,ſed intereſſe utilitatis:dicit ſingulare, aliàs ut eius uerbis
utar,ſi amica ſua ſibi donaſſet unam zonam parum ualentem,bene iuraret,
ꝙ pro magna ſumma nollet illa carere.hoc proſequitur Cy.ubi ſ.in j.q.poſt
2.principalem.
b Vſitato. ¶ Iac.de Rauen.uolens ſub uno exemplo comprehẽdere illud triplex
intereſſe,loquebatur de libro manu meą ſcripto litera illegibili alteri, quã
mihi.Poſſet dari exemplũ in litera recolendæ memoriæ magiſtri G.de Bri
xia ſummi medici,quam habeo,& illam legere neſcio.
c Intereſſe.¶ De hac parte per Accur. ubi ſ. in l.per probationes.& ſatis per
Cy.in 5.q.& ſeq.uel uis in antep & pen.q.& uide j.ver.antepen.& ſeq.
d Intereſſe. ¶ Verbum Inn.& hic vides, quod ſentit de quæſtione, qua quæ-
rit,quid eſt illud,quod duplatur?de qua Cyn.ubi ſ.in 3 q.& ſeq.& vide Ac
cur.ibi in 1.glo.
e Præſtari. ¶ Circa ſolutionem contrarij prædictarum ll.de qua ibi Accu.in
glo.magna,vide plenè Cy.in 2.& 3.oppoſitione:& 4 oppoſ. inſtat in ſolu-
tione l.Titius.cum l.ſeq.e.tit.de act.emp.& ven.quinta circa l.cum fundus
uti.ff.de euic.ſexta circa l.videamus.§.iurare.ff.de in lit.iur.ſeptima circa
l.uenditor.ff.de euic.
f Singulare. ¶ ver.ſed nunquid pœna.vide per Acc.in glo.antep.per Cy.ubi
ſupra in nona oppoſitione,& fuit vltim.Iaco.de Rauen.per modum quæ-
ſtionis.
g Obligat[illegible]
[illegible] præſta.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

dānis. [a] Sed & ſi corpus extet tempore libelli cōcepti, ipſum ſolū
a petitur:ſed ſi non extet t pe ſnīæ, vel in tali ſtatu, ſic ꝙ dari nō po
reſt, fiet ɔdemnatio ad intereſſe, quod poſt litem ɔteſtatam cōtin
git, ff. ad exhib. de eo. §. ſi poſt. ff. de euic. ſi ſeruus § fi. ff de dolo ar
bitrio. §. non tñ. C. de actio. emp ſi traditio. Nec eſt ɔ̃ C. de fideicō
miſ. lib. l. fi. vbi redarguit iudex, qui qñ agitur, ad legatum, condem
nat ad intereſſe. Illud enim eſt ideo, quia legatum iam ſuum erat.
vnde non erat cogēdus æſtimationem recipere. Secus autem in re
6 ſcilicet non ſua, ſed ſibi debita. ¶ †Hoc aūt fallit in ɔ̃ctibus inno-
minatis, vbi non ſolū petitur res debita, ſed etiam intereſſe, etiā ſi
res extet, vt ff. de præſc. verb. naturalis. per totam l. Itē ſi t pe ſnīæ
extet res petita, ſed poſtea ante, q̃ eā tradat, pereat, uel aliàs impoſ
ſibilis ſit eius traditio, tamen intereſſe præſtare coget, ar. ff. ſi cert.
pe. uinū. Et ſic vř loqui prædi. l. ſi traditio. vbi dř, ꝙ p̄cariò poſſi-
dentis res. ſi non tradat, dēt condēnari ad intereſſe precariè: aut
reſtitutio vix pōt eſſe, niſi poſt latam ſnīam: imo poſt ſnīam hēt
aliquē terminū ad reſtituēdū, ut ff. de iud. ſi debitori. & ff. qđ me
tus cauſa, Pædius § ꝙ ſi homo. & nota. ext de off. dele. q̃renti. Sed
ɔ̃ ff. de act. emp. & uen. l. j. in prin. vbi dř, ꝙ ſi res vendita nō trada-
tur, ad intereſſe agitur: ſed expone, id eſt quoddam, ac ſi actum
7 eſſet. ¶ †Si aūt factum eſt in obligatione, ante moram agi nō pōt,
ff. de ver. ob. ſi ita ſtipulatus eſſem. extra de plus petit. c. unico: ſed
poſtquam ꝓmiſſor facti fuerit in mora, ſiue in totū, ſ. qa tranſijt
tp̄s, ꝙ totū ædificari, potuit, ſiue in partem, ſ. quia tranſijt tp̄s, ꝙ
pars potuit eſſe ædificata, tunc hēt duplicē viā ſtipulator: primā,
ut agat ad faciendum, vel ɔplendū opus, vt ff. de operis no. nun. ſti
pulatio. §. ſine. ff de præſc. verbis, l. ob eā. C. de donationib. l. legē,
ſcđam, ut agat ad intereſſe, ff. de re iud. ſi qs ab alio. ff. de verb. obl.
quoties. ff. rē rat hab. l. 2. & l ſi debitum. Tñ ſi ꝓmiſſor uelit opus
facere liberat ab intereſſe. ff. de ver. obl. ſtipulationes. §. ſi & l. con
tinuus. §. item qui inſulam. niſi iam ſit lis conteſtata, uel niſi mul-
tum interſit ſtipulatoris, uel niſi pœna eſſet adiecta, ff. de ver. obl.
8 ſi inſulam. ff. ſi quis cau. & ſi poſt. ¶ †Hoc ēt nota, ꝙ ſi quis primo
petierit rem ſibi dari, uel opus fieri: & plus ſit intereſſe, quod con-
ſecutus eſt per primam actionē, uel ecōtra, adhuc eadem, uel alia
actione aget ad id, quod reſiduum eſt in altera, ff. pro ſo. ſi quis à
ſocio pœnā. ff. de vi & vi ar. l. 1. §. ſi fundus. niſi de his, quæ poſt li
tem conteſtatam obuenire poſſunt. de illis enim ulterius agi non
poteſt. C. de fuct. & litium expenſis, l. terminato. Idem dicimus
cum M. ꝙ tantum in re promiſſa mandatur ſententia executio-
ni, quamuis promiſſor paratus ſit ſoluere intereſſe, ff. de rei ven.
qui reſtituere. ff. de ver. obli. l. ubi autem non apparet. §. fin. nam
dolus. & fraus non debent ei prodeſſe, ext de reſc. ex tenore. Azo
b tamen no ɔ̃ in Summa C. de actio. emp. & vend. ſm Inno. iiii. [b]
9 ¶ †Sed qualiter formabitur petitio intereſſe? Nam ſi dicat, peto,
quod mea intereſt, non vř bona petitio, cum incertū contineat.
Vnde dicit Vber. ꝙ debet petere centū: quia dico mea intereſſe
in tm̃. Poſſet etiā, ſm eum, dicere, peto centū, & ſi quid mea plus
intereſt, ar. ff. de furt. in actione furtius & hoc verum eſt, ꝙ certā
debet formare petitionem, niſi iuret ſe eſſe incertum, quanti ſua
intereſt, & tunc ei ſubuenitur, arg. ff. depoſiti. l. 1. §. ſi quis argen-
c tum. Vel dic, ut ſ̃. ver. qui aūt. [c] ¶ †Sed qualiter formabit hic iu-
10 dex ſnīam? Rñ. qdam dicūt, ꝙ ſi talis petitio fuit admiſſa, peto,
quod mea intereſt, ſufficit, ſi dicat, condemno ad intereſſe, arg.
d C. de ſent. quæ ſine certa quan. profer. l. 2. [d] extra de ꝓcu. auditis.
Alii ɔ̃, dicētes, ꝙ iudex ɔdemnare dēt in certa q̃titate, ſi poteſt, ut
Inſt. de actio. §. curare. Qualiter ɔcipiat libellus, cū uſuræ loco in-
11 tereſſe petunt, no. j. in tractatu libel. in ti. de uſuris. ¶ †In ſumma
nota, ꝙ dřia eſt inter dāna data, & inter expenſas factas, ut probat
e ext. de iniu. in noſtra. [e] & c. olim. & de off. dele. cū olim abbas. Et
ſcias, ꝙ quoddā dānum, ſiue intereſſe dř circa rē, quoddā extra
f rem. [f] Circa rem eſt, puta ſubtraxiſti mihi inſtrā, ꝑ q̃ probare po-
terā, qualiter aliqua poſſeſſio fuerat mihi acquiſita per me, uel ꝑ
p̄deceſſores meos. Si igitur tractus in cā non poſſum ꝓbare de-
fenſionē meā ꝑ ꝑ huiuſmodi ſubtractionē, & ideo ſuccūbo, tene
ris mihi ad illud intereſſe, ff. de act. emp. l. Iulianus. reſpon. j. xij. q.
2. ſi qs de clericis. uel ſi mihi carnes vendidiſti, & eas t pe ſtatuto
nō tradis. ut ff. de act. empti & vēditi, l. ſi ſterilis. §. cū ꝑ venditorē.
ad duo enim mihi teneris, ſ. ad tradere, & tunc tradere, ut ff. de ar
bit. Celſus. Vnde inſpicitur, quòd carnes nunc emi carius: & ita
hoc intereſſe, eſt circa rem: nec attenditur illud intereſſe, quòd
familia non habuerit quid comederet, ut ff. de actio. emptio. &
12 vend. ſi ſterilis. §. cū ꝑ vēditorē. ¶ †Sed qd ſi ꝑ ꝑ hoc ꝙ carnē nō
habuit, non potuit facere nuptias, & ſic vxorē perdidit, nunquid
poterit hoc intereſſe conſequi? Dic, ꝙ hæc in infinitū non exten-
g dunt, ut ex ſuperioribus patet [g] Extra rē aūt eſt, ſi debes mihi fru
mentū, nec illud t pe ſuo mihi reddis: iō familia mea fame periit:
& hoc intereſſe non ſemper peti poteſt, ſed p̄tiū frumenti tm̃, ut
in præ. §. cum per uenditorē. Ideo aūt dixi, Nō ſemper, quia in ar-
bitraria actione uenit: puta qñ certis die & loco promiſiſti ipſum
reddere mihi, ut dixi ſ̃ §. prox. ver. ſunt ēt certi. & iam dicam. hoc
enim caſu, nedum damni, ſed etiam lucri ratio hř, ff. ɔ [illegible]
13 ut certo. §. fin. ¶ †Et, ut hic articulus clarius tibi liqueat, nota, ꝙ ſi
ꝓmittis te mihi pecuniam certis loco & termino ſoluturū, tene-
ris mihi, quantū mea intereſt mihi ſolutam nō fore eo loco, uel
t pe: ideoq; per officium iudicis mihi ad intereſſe condemnabe-
ris, quia mihi abſtuliſti loci, vel temporis vtilitatem. Idemque eſt
ſi ego peto in alio loco à te debitore, q̃ vbi te ſoluere promiſiſti:
qa tibi aufero loci vtilitatē vnde tibi ad intereſſe teneor, ut extra
h de plus petit. c. vnico, extra de offic. deleg. P. & G [h] extra de foro
competenti, dilecti. Hæc enim actio utriuſq; vtilitatem cōtinet,
ſcilicet actoris & rei debitoris & creditoris, ff. de eo, quod certo
loco, l. 2. & C. ubi quis conue. qui c er. lo. dare promiſit, l. unica, in
lib. 3. Quòd contineat etiam creditoris utilitatem, patet: aliàs eīn
14 poſſet contingere, ꝙ creditor ſuo debito fraudaretur. ¶ † Pone
enim, ꝙ debebam tibi certo loco ſoluere centum marchas: ter-
mino elapſo petis à me in alio loco: quod facere potes: quia aliàs
ego facere poſſem, ꝙ nunquam tibi ſoluerem, ſcilicet nunquam
ad locum illum ueniendo, ut ff. eo. l. j. modo conſiderabitur, quan
tum plus ualet marcha argenti, ubi nunc petis, quam ubi ſoluere
promiſi. Si ergo ualet in duplum, quia ibi non ualeret niſi quin-
quaginta: hic uero, ubi me conuenis, ualet centum, intereſſe meū
i eſt in quinquaginta: vñ intereſſe meo ɔputato, nihil tibi ſoluam. [i]
ſed ti-

ADDITIONES.

a Damnis. ¶ Vide j. ver. ſed qualiter. & quod j. dicam.
b Inn. iiij. ¶ Satis leuiter ipſum nominat, ac ſi ſolum proximum dictum fo-
ret ipſius: & ſimile ſ̃. titu. pro. §. vlt. ver. porro. in fin.
c Autem. ¶ Cynus. vbi ſupra, prima & ſecunda quæſtione, poſt quartam prin
cipalem inducit gloſſam l. certi condictio. in prin ff. ſi cer. pet. per quam vi-
detur, ꝙ ſimpliciter poſſit peti intereſſe per certi condictionem generalem,
quod poſtea in iudicio certificabitur & declarabitur, & facit quod no. in l. ſe
cunda, allegata j. ver. prox. refert Iac. & Pet. tenere certam quantitatem ex
primendam: dicens, ꝙ eſt caſus ff. de re iud. ſi quis ab alio. §. fi. coniuncta l. ut
fundus. ff. communi diuid. Dicet ergo, peto intereſſe, quod æſtimo centum:
in caſu autem cum ultra intereſſe præteritum venit & futurum, dicet peto in
tereſſe, quod æſtimo centum & plus quantum contingit illud creſcere ante
ſententiam, nam ſecundum Iacobum, ſi non peteretur, non veniret, ff.
ſi pars hæred. pet. l. 2. in fin. & ff. de rei vendic. l. quæ de tota. §. fin. Dominus
meus, ubi ſuprà, circa id, quod prius dixi, ſignat contrarium de l. ubi autem
non apparet. in fin. ff. de verbor. oblig. de qua Accur. loquitur, vbi ſupra, in
glo. ſimilibus. in fi. ibi enim videtur, ꝙ ex ſtipulatu petatur: reſpondet, ꝙ aut
dari, uel tradi eſt in obligatione, aut fieri, aut intereſſe. Primo caſu eſt certū,
quia poteſt oculis inſpici, & habet fines ex natura deſignatos: & tunc agitur
ex ſtipulatu certi condictione, vt in l. certi condictio. Secundo caſu illud vi-
deri non poteſt: allegat ff. de regul. iur. ſemper in ſtipulationibus. Vltimo ca
ſu, ſi certum eſt ex rerum natura, quantum ſit, ſed neſcitur, tunc illud certifi-
cabitur iudicis arbitrio, petitur certi condictione generali, ff. de leg. j. ſi ſer-
uus legatus. §. qui quinque. Nulla enim quantitate adiecta non reciperetur
libellus, ſecundum eum: per quod apparet, ꝙ intelligit certam quantitatem
exprimi, & partem expreſſam relinqui poſſe: vide j. de oblig. & ſol. §. pen.
ADDE, vt per nouiſſimos in d. l. certi condictio.
d L. ij. ¶ Pro hoc facit, quod ibi not. in cōtinuatione Rubricæ: tamen ibi Ia.
de Rauen. reſiſtit per §. curare. ſtatim alle. Satis mihi placet, quod not. Acc.
Iac. per l. 2. ad quam etiam reſponde, ut ibi dicitur in principio. Si ergo cer
ta quantitas eſt petita, uel certificata in proceſſu cauſæ, ad illam fiet condē-
natio: alias non niſi in caſibus ibi no. ubi non tantum petit actor fieri condē
nationem, ſed ſolum per ſententiam declarari reum ſibi obligatum ad in-
tereſſe, puta ſine expreſſione quantitatis. ſententiam ferri poſſe: ſicut & fer-
tur ſuper indemnitate, ut in præ. l. 2. & C. de ſen. & interloc. cum concord.
e Noſtra. ¶ Vbi de hoc in prima gl.
f Rem. ¶ Aliàs uocatur intrinſecum & extrinſecum: & de hoc ſatis per Cyn.
vbi ſ̃. in diuiſ. 2.
g Patet. ¶ Accur. ubi ſ̃. in gl. & ita uocat hæc uana.
h P. & G. ¶ Vbi hoc no. i j. gl. & ibi dedi remiſſiones poſt Hoſt. q̃ dat ſeq. uer.
i Soluam. ¶ Hoc non capio, ſi diceret ſola qnquaginta tibi ſoluā, eēt intelligi
bile; uel ſi dixiſſet, ſolū mediā marchā tibi ſoluam Dicebat ergo Roffred. de
actione ex ſtipulatu arbitraria, ver. ſed mirū. ꝙ videbat mirandū, qūo in ea
actione poſſit haberi vtriuſq; rō, ſcilicet actoris & rei in vno eodemq; iudi
cio, & i uno eodemq; caſu. Et refert Ioānes ſummę auctoritatis gl. hři utri-
uſq; rōnē alio & alio caſu, ut ſic in diuerſis caſib. habeat rō utriuſq;: refert de
mū, ſm Azo. in eodē caſu id euenire poſſe his terminis: actoris intereſt, qa ſi
bi ſub pęna in loco deſtinato ꝓmiſerat, ff. de eo, qđ certo loco, l. non utique.
§. penul. rei intereſſe, qđ minoris p̄tij eſt, qđ ꝓmiſerat, ubi ꝓmiſit, q̃ ubi ɔue
nit: ſi ergo plus actoris, q̃ rei intereſt, in ſuperfluo fiet condēnatio: ut ſi ſors
eſt cētū, intereſſe actoris eſt decē, & intereſſe rei ɔſiſtit in qnq; ɔdēnabit re'
actori in cētū qnq;. Hæc uerba bñ ſunt intelligibilia, ſubdēs actoris rōnem
habēdā in hac actione, qñ ſcilicet culpa, uel mora reo poſſit imputari: aliàs
quare punietur ipſe reus? Dicit aūt ſemꝑ habendā rōnem rei: qa locus, quē
ex pacto habuit, ſibi auffert, ff. e. tit. ꝙ ſi Epheſi. §. j. Subdit ēt, ꝙ qñq; eſt alter
natiua ꝓmiſſio rerū: ut qa ꝓmitto Stichū, aut Pāphilū, utroque exiſtēte in
rerū natura: ꝓmiſſoris eſt electio añ petitionē, & poſt, ut præ. l. nō utiq; §. 2.
ff. de iure dot. l. plerunq;. in fi. de uer. obl. eū q. §. j. Si aūt eſt alternatiua ꝓmiſ
ſio locorū, ut qa ꝓmittis Capuæ dare, uel Neapoli, tūc ante petitionē acto-
ris eſt electio rei, ubi ſoluat poſt petitionē: licet nō ſit ſua electio, ubi ſoluat,
hř tñ rō intereſſe rei, quatenus ſua intereſt eū alio loco ſoluiſſe. Et eſt idē qñ
eſt alternatiua locorū & rerū: ut ſi ꝓmitto Epheſi decē, aut hominem Ca-
puæ, ut p̄dicta l. nō utiq;. §. j. & 2. uſq; ad §. ſi qs ita ſtipuletur. Stipulatio aūt
nō adiecto loco, nō erit arbitraria. Soluetur aūt ubi domicilium habet pro
[illegible] raxiſſe, ubi ſe ſoluturum promi
ceç. ¶ xi. [illegible] tera, quę copioſe ibi tractat, ubi uideas

ſed tibi in hoc ſubuenitur:quia tu computabis,quantum intereſt
tua,tibi fuiſſe ſolutum loco ſtatuto:qđ ſi factū eſſet,emiſſes mer
ces,& fuiſſes lucratus, ſicut alij fuerunt cū centū marchis 50.mar
chas:vñ iſtud ſimiliter ꝯputabitur.vtriuſque.n. vtilitatis rō attē-
dit,vt dixi.Non dr̄ aūt hæc actio certi cōdictio:ſed arbitraria ap
pellatur,quia per officium iudicis petitur hoc intereſſe.cum em
principale debitum petitur per principalem actionem,puta ex te
ſtamento,vel certi condictione,tūc debet implorari iudicis offi-
cium,ut habeat rationem vtilitatis actoris, vel rei iudicatæ con
demnatione facienda,vt ff.de eo,qđ certo loco da.opor.l.j.& 2.
15 reſpon.j.& § 2.& l.3.¶ † Qualiter autem expediatur iudicis offi-
cium in hac parte,& qualiter habeatur rō non ſolū dāni,ſed etiā
lucri:& quare hoc remedium eſt inuentum,vide ff.e.l.3.§.pen.&
a §.fi.& l.4.[a] Et hoc in ꝯtractibus ſtricti iuris. ¶ † In contractibus au
16 tem bonæ fidei, ſi promiſiſti mihi ſoluere certo loco, vel termi-
no,tunc intereſſe uenit iure actionis,& eſt in obligatione,ff.e.l.ſi
b hæres.& l.aut ſi mutua.& l.in bonæ fidei.& l.cētum Capuæ.[b] Ex
præmiſſis igitur tu collige, ꝙ intereſſe aliud ſurgit ex delicto,vt
c in exemplo poſito ſ.ver.in ſumma ibi,circa rem eſt,&c.[c] Aliud
de quaſi delicto.ex quo habes ext.de ſen.excom. c. ſacro.ver.qui
d ſi abſque &c.vbi de hoc.[d] Aliud ex ꝯtractu,vt cum plus petitur
loco,ut ext.de plus pet.c.unico,uel cum ſoluitur alibi,quàm vbi
promiſſum fuerit.quæ dic,vt ſ.verſi.& ut hic articulus. Aliud ex
quaſi cōtractu,vt patet exemplum ext.de ele. vt præteritæ.Hoc
aūt intereſſe aliud eſt intereſſe ſingulare aliud commune:de qui-
17 bus dic,ut ſ.§.2.& §.viſo. ¶ † Illud autem ſciendum eſt, ꝙ vbi in-
tereſſe incertum eſt, puta cum in eo continetur factum, uel non
factum,ut ff.de verb.oblig.vbi autem non apparet.§. qui id,qđ.
& ff.de regul.iur.qui non facit.tūc iudex ſubtiliter debet intereſ-
ſe inquirere,ut C.de ſen.quæ pro eo,quod intereſt,l.unica,§. in
e aliis.& inquiret per probationes teſtium, uel inſtrumentorum[e]
Et hoc in ꝯtractibus,& delictis,ut C.de in li.iuran.l.2.& ff.de edē.
argentarius.§.fi.& ff.de reg.iur.quatenus.Inſt.de off.iu §.fi. & de
ver.oblig §.fi.ff.ad legem Aquil.proinde. & l. in lege Aquilia. &
l.ſi ſeruum.ff.de præt.ſtip.§.fi.Hoc tamen fallit ratione delicti ad
uerſarij mei,ut iā dicam, & ratione ꝯtumaciæ ipſius in illis caſib.
18 in quibus in litem iuratur. ¶ † Sed qualiter ēt de facto probabit,
etiam ſingulare intereſſe per teſtes? Reſpon.dicent,ꝙ tantum cu
iuslibet intereſſet,qui ſic rem notam haberet: non aūt dicent, ꝙ
tantum ſua interſit.Item nec eſt commune intereſſe,ſed ſingula
re omnium,qui haberent rem ſic notam,non ſimpliciter omniū:
19 de hoc ſ.in prin.huius.§. ¶ † Et,vt hæc clariori doctrina monſtre-
mus,ſcias ꝙ intereſſe,quod ſurgit ex cōtractu,debet probari per
teſtes,ut in ꝯcordantiis,quæ ſunt ſ.proxime ibi, & inquiret, &c.
& ff. de minor. ſi in emptione. Ergo pari rōe expenſę extra iudi-
ciū factæ debent per teſtes probari:quę uero in iudicio, per ſacra
mentum victoris,vt dixi ſ.tit.prox.§ poſtremo.in prin ibi,qđ in
hoc,&c.Et hoc intereſſe debet iudex ſubtiliter inquirere,ut iam
dixi: vnde ſi quis certo loco ſe ſoluturum promittit, arbitraria eſt
actio,ut dixi ſ.ver.& vt hic articulus. vnde tūc intereſſe per iurm
20 probabitur,vt no.ext.de foro comp.dilecti. ¶ † Porro vbi inter
eſſe prouenit ex delicto,putà ex dolo,vel violentia & rapina,tūc
per iuramentum paſſi damnum probabitur,poſtquam de violē-
tia ꝯſtiterit,C.vñ vi,ſi quādo.C. de iu.ſancimus. 2 q.j.in primis in
1.col.vbi de hoc,ext.qđ me.cā.c.fi. vbi de hoc etiā no.in prę.c.ſa
cro.& in pre.c dilecti.Hugo vero & O.doff.& Pe.de Samp.dicūt,
ꝙ ſic,ut dicit lex,difficilis eſt probatio huiuſmodi intereſſe,ff. de
prēſcri.l.fi Si ergo fieret per iuramentum ſine teſtibus, non eſſet
difficilis. Vnde dicūt,ꝙ vbi intereſſe ſurgit ex delicto,probari de
bet per teſtes,ꝑ prędict.legem:quod verum eſt, ſi in hoc delicto
violentia non ſit illata. Si verò violētia interuenerit probata per
f teſtes ſufficit probare de ſingulis rebus amiſſis per iuramentum,[f]
iuxta premiſſa. Item diminutiuæ expenſę ſacramento probātur:
factę verò in domibus,& huiuſmodi,arbitrio bonorum artificū,
& ex teſtificatione operis,vt C.de donat. ſi quis pro redemptio-
ne.§.ſimile etiam.in fine § & C.de adminiſt.tut.l.lex,quę tutores.
§.ergo.ver ſed & ſi parens,ff.de minor.intra vtile.in fi.Quid ſi ali
quis abſoluit,nunquid recuperabit fructus ſui beneficij? Reſpō.
ſic,ſi iniuſtè fuit excommunicatus,vel ſuſpenſus:arg.ff. de re mil.
l.pe.2.q.5.ſuper cauſa.Secus,ſi iuſtè:quia tunc non recuperat,niſi
g hoc in ſententia abſolutionis adijciat,vt C.de re mil. legatus.[g] cū
durante ſententia debeat eos recipere, vt 32.diſtin.preter hęc.&
ext.de appel,paſtoralis.ſecundum Vinc.qui hoc no.ext. de ſimo.
h quoties.[h]

ADDITIONES.

a L.4. ¶ Ad literā.Addit hāc remisſionē Hoſt in dec.P.& G vt dixi ſup j.gl.
b Capuæ, ¶ Hoc ēt no ꝙ inuito eo,in cuius fauorem locus appoſitus eſt, non
poteſt præciſe alibi exigi,ſiue ſolui,vt ff.eo. l.pe. ſecundum vnum intellectū
eius,& ff. de uer.ob,cōtinuus,§.cum ita ſtipulatus.quin ſaltem habeatur ra-
[illegible]

diſputat Pil.ſua quæſtione 27.& tenet,ꝙ dato, ꝙ conſtet illum alias datuṙū,
non tamen tenetur diſſuadens,niſi in fraudem meam fecerit:quo caſu tene-
tur,alleg.l.antepen.ff.de lega.2.§. Sempronia. alias non:quia actio de dolo,
quæ hoc caſu daret,reſpicit intereſſe,& ego nullum damnū ſum paſſus, C.
de acquir.poſſeſ.l.vlt.in fi.alleg.etiam ff.de damno infe.§.Proculus.facit re-
gula,nullus ex conſilio.lib.6.cum ſuis concord.
d De hoc. ¶ In gl.j.vbi tractatur, an contra excommunicātem iniuſtè ueniat
intereſſe electionis propter id caſſatæ, uel beneficij propter id non adepti.
& uide,quæ ibi dixi poſt Hoſtien.
e Inſtrumentorum. ¶ Do.Iac.But.diſputauit quæſtionem de lege municipa-
li,quæ habet probationem debiti vltra 20.non poſſe fieri per teſtes.Promi-
ſit mihi Titius damna & intereſſe, caſu quo præter promisſionem non veni
rent:ago ex promisſione petens quinquaginta pro damnis & intereſſe: pro
misſionem probo per inſtrumentum,damna & intereſſe per teſtes: q̄rebat,
an ſit plene probatum? incipit quæſtio municipali lege cauetur, ꝙ nulla,
qui indiget,illam inquirat.reſiſtere enim, uel inſiſtere non intendo ex cauſa
non ſcribenda. ADDE vltra ea,quæ habentur pro notiſſ.l.certi con.§.quā-
do.poſt Bar.& Bal.conſ.177.4.lib.incipiente,viſa petitione.
f Iuramentum. ¶ Hæc vera contra violentiam, non contra tertium ad ſtri-
ctum ad emendam,ut dicam j̄.de rap.ſuper ver.ſed pone.
g Legatus. ¶ Corruptū in Vin.corruptè poſuit.dēt dicere,cū allegat.li.12.
h Quoties. ¶ Gl.erāt Io.de Ber.in præ.c.paſtoralis. vt ibi patet in vltima gl.
& no.hic auctor de tribus:quia de gl.facit feſtū.Scđò, qa corruptum corru
ptè poſuit,ut ſ.Tertio, qa improuiſè collocare volens illam ſub tit. de fru-
ctibus,locauit eam hic,quam ſ.§.1.in fi.locaſſe debuiſſet,ut ibi dixi.

¶ Baldus de fructibus,& Intereſſe.

¶ Qui legat ſua mobilia,non videtur legare fructus pendentes.fa.ff. quæ in
frau.cre.l.fi.§.pe. Item non vī legare nomina,ff.de pecul. l. quā Tuberonis.
§.in peculio. Item non vī legare pecuniam ſibi debitam,ff.de leg.2.l.Caius.
ſed bene videtur legare pecudes,libros,argentum,& margaritas,in §.ſcias.
in ver.ſed pone:prælatus.cum 4.ver ſeq. Item vī legaſſe lapides & lateres,
niſi eſſent ad certū officiū deſtinati.Bal. ¶ An in debito in pecunia numera
ta veniat intereſſe:in §.cōe vero.in prin.§.uiſo.ver.& vt hic.G. ¶ An abſo-
lutus recipiat fructus ſui bñficij,ver.fi.alleg.l.pe.ff.de re mil.C.de here.l.idē
de Neſtorianis.G.Forma.qua deponūt teſtes ſuper ſingulari intereſſe,in §.
viſo.ver.ſed qūo.G.C.eo.l.1.per G.& Cy.in l.2.quæ ſit lon.conſue. An no-
mine intereſſe contineatur fructus, j̄.de ſequeſt.poſ.§.1.Itē an iudex poſ-
ſit ſupplere de fructibus & expenſis,ſ.de diſput.& alleg.§.fi.de ſent.petit.§.
1. ¶ De materia intereſſe uide plene per Inn.de ſen.excommu.c.ſacro. ¶ Su
per intereſſe,quod eſt petitum primo & principaliter debet ferri certa ſen
tentia:ſi ſecundario,ualet incerta,ut l.terminato.C.de fruct.& lit expen.de
ſenten.quæ pro eo,quod intereſt,in rubro & nigro:& in glo.in rubrica,quæ
dicit,ꝙ ſuper intereſſe fertur incerta ſnīa. Iacobus dicit,ꝙ vī ꝯ no. in l.cer-
ti ꝯdictio.ff.ſi cer.pe.& vī caſus C.de inut.ſti.l 3. in fi. Suſtinenendo gl.dic,
aut certū petitur in libello:& tūc debet ferri certa ſentētia, ut no. C.de ſen.
quę ſine cer.quant.l.1.Aut incertum:& tunc aut loquimur de ſnīa condem
natoria,aut de abſolutoria.Si de condemnatoria,aut petitur intereſſe prin
cipaliter:& eſt intereſſe,quod habet origiuem de preterito:& tūc non ualet
incerta ſententia,ut in §.curare.Inſtitu.de actio.Aut petitur acceſſoriè,uel
de futuro:& tunc ualet incerta ſententia,ut no.in ſimili,C.de fruct.& lit.ex
pen.l.terminato.& facit ad prædicta,quod no.ff.de damno infecto, l. ſi quis
miſſum.§.iudex.& C.ſi quis alteri,uel ſibi,l.cum propria.per Cyn. Si loqui
tur de abſolutoria, tunc ualet. Exemplum: petij intereſſe non declarando
quantitatem:reus ſuſcepit libellum,dato mihi termino ad probandum:de-
bui certum probare,vt no.ff.depoſiti,l.j.§.ſi quis argentum.ff.de præt.ſtipu.
l.fi.nihil probaui:certè reus abſoluetur: tamen quantitas exprimi non po-
terit. Vnde qualiter incertum deducatur,dixit lex vltima C.de annali exce-
ptione:de quo dictum eſt ſ. Qualiter autem deducatur in ſententia,dictū eſt
ſuperius. Bald. ¶ Intereſſe eſt quantitas dāni,vel lucri.Bal.vide j̄.§.nota,ꝙ
omne intereſſe. ¶ Circa intereſſe taxandum,quale ſit officium iudicis appel
lationis,vel primi iudicis:ſciēdum eſt, ꝙ obligatio primitiua ꝯtinet certam
quantitatem:vel certam naturam: obligatio ſecundaria & officium iudicis
taxat ad duplum,id eſt,ad intereſſe ſingulare,non venit ultra damnum com
munis ęſtimationis. Si autem obligatio primitiua non eſt certę quantitatis,
vel naturæ,venit totum,quatenus intereſt verè,quod per ſubtilitatem iudi
cis declarabitur:& venit intereſſe ratione damni emergentis,& ratione lu-
cri ceſſantis,vt C.de ſententijs, quæ pro eo,quod intereſt, l.j. Verba textus
illius legi ſunt ita obſcura,ſicut aliqua,quæ ſint in corpore iuris:ideo hic in
ſiſtemus. ¶ Sciendum eſt,quòd eſt triplex intereſſe, quoddam eſt intereſſe cō
uentionaliter declaratum,quod vocamus Intereſſe conuentum: quoddam
intereſſe commune, quantum res communiter valet: quoddam eſt intereſ-
ſe ſingulare, quia ſingularē vtilitatem affert res vni, quam non affert fortè
alteri. Item quoddam eſt intereſſe taxans: quoddam eſt intereſſe taxatum
per formam contractus: ut ſi promittitur aliquid nomine intereſſe taxati,
ff.de præt.ſtipul.l.fin.De intereſſe taxando omnes concordant,quod inter-
eſſe taxandum eſt intereſſe ſingulare:quia lex taxat,& taxari mandat ad du
plum. Sed de intereſſe taxante ſunt opiniones. Placent.dixit,quòd intereſ
ſe taxans eſt intereſſe conuentum,quod non poteſt excedere vltra duplum
ſimplo computato. C. de ſpon. l. fin. in princip. Bulg. dixit,quòd intereſſe
commune.nam quoniam nomen intereſſe ſimpliciter prolatum intelligitur
de communi,ff.ad leg.Falci.l.pretia rerum.& pretium conuentum,vel mer
ces non eſt proprie intereſſe:quia non ex re,ſed ex negotiatione percipitur,
ff.ad l.Falcid.l.3.de hæred.vend.l.exhæredatus.nec ad ipſum agitur, ut in-
tereſſe, cum ſit in obligatione primæua: ſed intereſſe concernit obligatio-
nem ſecundariam,ff.commo.l.ſi, vt certo.§.ſi duobus vehiculum. Et ſi pro-
mitto damna & intereſſe reſarcire, non uenit pretium, ff. de condi. & de-
monſtra.l.quibus diebus. §. j. & ſi abſoluo te ab intereſſe, non ideo uideor
abſoluere à reſtitutione pretij,ff.de actio.em p.l.emptorem.§.ibidē. & hoc
eſt verius,ſecundum Iacob. Butr.intereſſe enim eſt damnum, vt hic in ver-

num:ergo non eſt intereſſe:ſed damnum conuentionaliter æſtimatum eſt in
tereſſe conuentum: vt no. Dy in c.mora.de reg.iur.lib.6.Bald. Sed quomo-
do probatur intereſſe ſingulare per teſtes,quòd ipſi non ſint ſingulare? Re-
ſpon.ſi concordant in dicto, & cauſa non ad diuiduum relata,id eſt,ad ſe te
ſtem & ſingularem affectionem:quia tūc teſtis eſſet ſingularis: nec ad genus
generaliſsimum omnium hominum,quia eet intereſſe commune:ſed ad ge-
nus ſubalternum, ſcilicet hominem talis induſtriæ, & talis conditionis. ff.
de verb oblig.l.continuus.§.cum ita.ſecundum gloſ.Bald. ¶ Ex coniectu-
ris etiam iudex æſtimat,l.ſemper.§.hoc interdicto. ff.quod vi, aut clam. vi-
de,quod no.Inſt.de verb.oblig.§.fi.& l.fi.ff.de præt.ſtipul. quod dic, vt not.
per glo.& Cynum in dicta l.1.verſic.vide.Bald.Et nota,ꝙ obligatio prima
ria taxat ſecundariam,ſi primaria habet certos fines : ſed ſi non habet fines
certę æſtimationis,non poteſt tunc aliud taxare.quia terminus,ad quem fit
relatio,taxatus eſſe debet.nam incertus numerus non poteſt alium numerũ
dinumerare. tunc igitur iuxta facti æſtimationem debetur æſtimatio ſimpla
ff.de ver.oblig.l.ſtipulationes non diuiduntur.§.Celſus.& quod vltra com-
munem æſtimationem ſingulariter intereſt , in totum debetur . Sed cum in
factum cadat intereſſe commune,& operæ prętium,ff.locati,l. qui inſulam.
§.qui ędes.ff.pro ſocio,l.cum duobus. §. cum in coeunda. & l. ſocietas con-
trahitur.ff.de cond.indeb.l. ſi non ſortem.§.libertus. Quare intereſſe com-
mune non menſurat intereſſe ſingulare? Reſp.quia in facto non cadit æſtima
tio uniformis,& ſic non cadit intereſſe commune: niſi forte ſit tale factum,
quod locari cōſueuit communiter: & iſtud dicitur intereſſe commune, ſic-
que inter caſus certos,non inter caſus incertos iſte caſus poneretur:arg ff.
de pręſcr.verbis,l.naturalis.§.at cum do.& l.j.§.j.de ſuperfic.in glo. & arg.
ff.de rebus dub l.j.omne autem, quod eſt certum , aut eſt certum de ſe, aut
eſt certum per relationem ad aliud:& ſic non ex ſe, ſed per relationem adiũ
cti,ut l.hec ſentētia. & l. in ſumma. Quomodo ergo in materia accipiemus
intereſſe? Reſpon.caſu certum appello , quando res ipſa recipit æſtimatio-
nem communem,quæ cadit ut in plurali,ita quòd perſona non facit locum
intereſſe,ſed res,id eſt bonitas rei. Nam quod uniforme eſt, ſatis certum di
citur, vel videtur:ſed quod non eſt aptum natum vniformiter prodeſſe,ſed
difformiter,iſtud non dicitur certum commoditate communi,ſed debet fie
ri certum iudicis ſubtilitate ex veritate perſonarum & circunſtantiis:ſimi.
ff.de legatis,3.ſi ſinc.& de legatis,2.l.j.Arbitrarium eſt ergo,magis,quam ta
xatum:ſic ff.de teſtibus,l.3.§.tu magis ff.de iure dotium,l.cum poſt,§.gene-
ri.& l. quæro . Item quædam ſunt res , quæ habent intrinſecam bonitatem,
cui communis æſtimatio commenſuratur,ff ſi certum petatur , l. cum quid.
& l.uinum.& in iſtis cadit regula de caſibus certis & commenſuratis. Quæ-
dam ſunt,quæ non habent intrinſecam bonitatem , vt ire Romam , foſſam
fodere, & ſimilia : & tunc intereſſe ſingulare non poſſumus metiri penes in-
tereſſe commune: & non cadit in caſibus:quia non afferunt tantam utilita-
tem reſpectu uniuerſorum , quantam reſpectu ſingularis perſonæ : & ſic in-
tereſſe omnino difforme & non conforme : & hoc propter eſſe , & propter
qualitatem inhærentem perſonæ,ff.ad exhib.l.populi.& not. ff.de eo,quod
certo loco,l.3.§.fin. Item propter neceſsitatem incumbētem perſonæ,ff. de
ſer.expor.l.ſerui venditor.§.fin.& l.ſeruus ea. Item propter affectionem iu
ſtiſsimam,ff. mand.l. cum ſeruus. ea enim qualitas , quæ communis non eſt,
ſed ſingularis,menſurat intereſſe ſingulare,ut quia pater: ſed qualitas com-
munis eſt,quæ menſurat intereſſe commune,ut quia homo , non quia filius,
ff.ad l. Falci.l.pretia rerum.poſt princip.nam talis natura communis eſt,ff.
de accuſ.l.hos accuſare.§.fin.ſimile dicimus ff.de pc.l.in popularib.in prin.
Diſtinctio ergo legis eſt in tribus.quædam enim ſunt res, quæ per ſe natura
liter vtiles ſunt ex quantitate,ut frumentum: vel natura , ut bos : quædam,
quæ ex accidenti, vt purum factum, quod communiter non deducitur, nec
cadit in commercijs & in actibus hominum , ut ire Romam . nec com-
muniter eſt in vſibus hominum. Bald. ¶ De lucro nota , quòd eſt
lucrum rei , & lucrum ſpei . Spei eſt multiplex : quoddam enim eſt pendēs
ex inſidiis fortunę, vt inſtitu.de verb.oblig.§.ex conditionali.in hoc nō om
nis potentia deducitur in actum, ff.de condict. ob cauſ.l. quod ſeruus. ſed
diſtrahitur de potentia propinqua, & remota. Quoddam eſt dependens ex
facto meo & alterius,ff.ad l. Falcid.l.pretia rerum.in fin. Quoddam pendēs
ex mora aduerſarij,ff.ex quibus cauſis maio.l.ſciendum.& l.denique. Quod
dam pendens ex uerisimilibus coniecturis,ff.de eo , quod certo loco.l. 3. in
fine. Lucrum autem præſumptionis, voco lucrum temerè præſumptum,ff.
ad exhib.l.pen.C.de ſenten.quæ pro eo,quod inter.l.1.§. pe. Lucrum enim
vt veniat in iudicio,debet eſſe veriſimile,& non aberrare a iuſtitia natura-
li, vt lucrum vſucapionis,& lucrum vſurarię prauitatis,vt not.ff. de furtis,
l.ſi quis auxilium.§.fin.per glo & Dyn. Lucrum rei quoddam cohærens eſt,
vt ſi emi bono foro,puta pro decem mercantiam,quæ valet xv.tunc,vel po
ſtea cœpit ea valere : ſic enim ditantur mercatores . Quoddam eſt ſepara-
tum a re, quod accedit magis contemplatione perſonæ. quam rei , vel iuſta
ratione: vide infra.eodem,§.nota.ꝙ quidam.§.& hoc dico,&c. ¶ Nunquid
intereſſe ſingulare dicatur pretium? Gloſſ.dicit,ꝙ ſic : ſed textus dicit con-
trarium: vt l.pretia rerum.& probatur exemplo,ſi ſeruus tuus me offendat,
ego multum tibi darem pro eo habendo & iugulando l. pen. ff. de cond. ob
cauſ. & tamen illud non dicitur pretium : quia delinquendo nemo fit pre-
tioſior.nam ſi eſſet pretium,ergo factus eſſet pretioſior delinquendo:quod
eſt falſum:ergo nomine pretij abſolute probato,non cōtinetur intereſſe ſin
gulare.Bald. Qualitas enim inhærens ſubiecto, habet denominare ſubiectũ
ſingulare,ſecundum Ariſto. Vnde intereſſe,quod concernit ſingularem qua
litatem inhærentem perſonæ, dicitur intereſſe ſingulare,argumen.ff. de ac-
quir.hæredit.l.Paulus.§.fin.& C.de impon.lucra.deſcript.l.j.lib.x. & nota,
ꝙ tota l.j.C.de ſen.quæ pro eo,quod intereſ.loquitur de intereſſe ſingulari.
¶ Et not.ꝙ aut debetur res, aut factum. Inſti. de verb. oblig.§.non ſolum.
¶ Res autem debetur trib. modis: in quantitate,& ſub hoc vocabulo com-
prehendo omne corpus : in genere , & ſub hoc comprehendo forma-
lem generis obligationem , quę tamen in executione obligationis erit ſpe-
cies,ff.de le.2.l.Mæuius.§.duobus.& l.3.ff.qui,& a quibus. Et in iſtis tribus
ſcilicet quantitate , ſpecie , & genere,conſiſtit quędam naturalis certitudo
intereſſe communis,quę taxat ſingulare intereſſe, nec duplum,
nimietas eſt odioſa legi,ſicut infinitas. ff. de contrahen.em

not. Prętera & lex taxat pœnas. Aut debet factū,& in hoc non cōſiſtit per
naturam facti aliqua certitudo intereſſe communis. Et hoc ideo tacitè con
trahendo videtur habitus reſpectu ad intereſſe ſingulare , quod ſubſtantiā
obligationis facti probet, vt ff.man.l.ſi procuratorem.§.mand. & ff. de ſer-
ui.l.quoties.& facit,qđ no.ff.de ver.obl.ſtipulationes nō diuiduntur.§. Cel
ſus.& l.certi ꝓdictio.in prin.ff.ſi cer.pe.in gl.ꝗ incipit, inculcatio verborū.
& in gl.ꝗ incipit dic certū.Accedat ꝓdictis, ꝙ i obſonibus facti magis pōde
rat intereſſe:quia factum non ꝯſideratur principaliter per ſe,ſed propter in
tereſſe:quæ conuentio ſimpliciter per ſe eſt intelligenda.ff. de præc. ſtipul.l.
fina.ff.rem ratam haberi.l.commiſſa.vide infra eod.§.& nota,quòd aut me-
rum. ¶ Et no.quod quædam ſunt quæ habent plurimum iuris, vt dationes:
quædam plurimum facti,vt ſcribere librum,& ſimilia: quædam miſta ſunt,
& habent plurimum iuris & plurimum facti, vt traditio ex cauſa emptio-
nis,ff.de vſuris,l.ſi ſtipulatus. Adeo nanque ius continet, vt ſi agatur,ne ius
transferatur non eſt emptio:quia & ſi non actualiter, tamē potentialiter de
bet interuenire iuris tranſlatio,vt ff.de contrahend.emp.l.cum manu ſata.
§.fin. ¶ In habentibus plurimum iuris,id eſt, in quibus tota forma obliga-
tionis in iure conſiſtit, licet in executione obligationis factum verſetur , vt
l.traditionibus.C.de pact.& de leg.2.l.Męuius.§.fundo. non venit inter eſ-
ſe iure actionis,nec eſt in petitione,ſed in executione, Inſtit. de leg.§.ſi res.
ff.de leg.2 l non dubium. Tamen hoc intereſſe taxatur , & eius condemna-
tio moderatur per dictam l.1.licet veniat officio iudicis. In miſtis uenit in
tereſſe iure contractus,& iure optimo id eſt, iure actionis debetur : & itidē
taxatur in puris factum.Glo.dicit non taxari per legem,ſed per facti contin
gentiam, vt l.quatenus.ff. de regulis iuris. Sed hoc videtur falſum : quia in
contractu locationis locator tenetur ad purum factum,id eſt ad penitentiā
& tamen taxatur intereſſe. Sed reſpon. ꝙ potius patientia eſt in executio-
ne obligationis,magis propter aliud, id eſt,propter fructus rei, qui habent
certam quantitatem, vel naturam,quam propter ſe,ff. de furt.l. ſi ſeruus.§.
locaui. & hoc in locatione rei . Sed iſta ſolutio non concludit in locationē
operę,uel rei & opere, ut ff. locat.l. ſed addes. §. item cum quidam. & ideo
dic,ſecundum Pet.& Bar. quòd etiam iſte dicitur certus propter mercedē
conuentam:quę conuentio mercedis cadit ſuper certo & incerto: & in cor-
relatiuis unum propter aliud redditur certum & intelligibile,l. 1.ff. de re-
bus dub. Pręſumitur ergo,quòd illud factum tantum valeat,quantum loca
tum fuit,ff.de do.cauſa mortis,l.mortis cauſa,§ Titia. & ideo duplum hu-
ius,tanquam intereſſe communis,vel conuenti, excedi non poteſt. & idem
ſentit Iacob.Butrig.& ſic ex adiuncto aliquid certificatur , & coarctatur, ff.
de uino,tri.& oleo leg.l.fi.§.cui dulcia.Bal. ¶ Item nota,ꝙ quoddam eſt in-
tereſſe rei,quoddam circa rem , quoddam extra rem. Intereſſe rei eſt boni-
tas rei, vt pretium, vt l.vinum.ff.ſi cert.petatur,& l.cum quid. & l.in hac.ff.
de tritic.de act.emp,ratio.§.fi. Intereſſe circa rem eſt , quod rei accedit, vt
hæreditas ſeruo relicta:& iſtud etiam venit tanquam cohærens & connexis
ff.ad leg aquil.proinde,§.item cauſæ corpori cohærentis.ff.de euict.l. vendi
tor hominis. Et bene dico, Circa rem.nam dictio Circa , appoſita ſuper re-
bus,acceſsionem ſignificat,non principalitatem, vt l.Rutilia.ff. de contrah.
emp.& ff.de ſer.ruſt.præd.l.qui duo prædia. Officium enim iſtius dictionis
mercenarium eſt & nobile: & intereſſe iſtud circa rem cognoſcitur hoc mo-
do,quia ſequitur rē,quocunque vadat:& in rem,non in perſonam propoſi-
tum eſt. Item nota,ꝙ intereſſe intra rem,ſeu circa rem, eſt quando ipſa res,
quæ fuit deducta in contractu,æſtimatur, vel fructus eius: intereſſe extra rē
eſt,quando alia res eſt,quæ non fuit in contractu deducta:quod nūquam ve-
nit ex mera natura contractus,quia non fuit de hoc cogitatum,ſed venit in
terdum ex natura alterata ratione doli,culpæ latæ,ff.de act.emp.l.Iulianus.
vel ratione delicti, vt lege Aquilia,quia ſapit pœnalitatem,ff. ad l. Aquil.l.
proinde. Intereſſe extra rem omnino ſeparatur à re cōuenta. & eſt id quod
non accedit rei,ſed peritiæ,ff.ad l.Aqui.3.ff.de admi. tut. l. Titium & Mæ-
uium.§.altero. Hic tamen qñque venit, qñque ſuccedit pretium loco rei,ff.
de rei vend.l.mater.ff.de diſtra.pig.l j.de verb.ſig.l.Labeo. damnum enim
& commodum eius eſſe debet,qui ſuo periculo negotiatur,ff de rei vend.l.
ſi nauis.§.j. Item eſt extrinſecum quod accedit ratione fortunæ , ut ſi fami
lia famæ perit . non enim mora erat ad hoc ordinata : quia mora non ex-
cedit fines eius,quod debetur vt l.ſi ſterilis.§.cū per venditorem. Et hoc di
co de intereſſe damni & lucri.nam lucrum quod eſt in re,venit : vt emi pro
quinque,quod valet octo.l.j.ff.de act emp.ff.de min.l.in cauſæ la 2.§ j.lucrū
extra rē non venit : vt ſi habuiſſem equum, viciſſem hoſtē vidiſſem facta mea
& ſimilia:ſic ff.man.l.idemque.§.idem Labeo. Lucrum circa rem eſt, ut hæ
reditas delata, vt d.l.venditor hominis. Item prodeſſe lucrum,lucrum radi
catum eſt quaſi damnum, vt ff.de bonis quæ liber.l.liberto octuaginta. Lu-
crum Mercaturę ſolitę venit,l.3. in fi.ff. de eo,quod cer. lo. inſolitę non ve-
nit,l.fi.C.de peric.& commo.rei ven.& ff.de neg.ge.l.ſi quis negotia.& ſimi
lia.in lucro. enim attenditur aptitudo & conſuetudo , in damno attenditur
actio, vt not.in l.3.in fin.ff.de eo,quod cer.lo. Item no intereſſe lucri: ꝙ aut
lucrum erat bonum,ſed non ęquum,& non conſideratur, vt l.ſciendum.ff.
ex quibus cau.ma.coniuncta l.j.ff de inſt.& iu.aut bonum & æquum : & tūc
aut fundatur ſuper contractu, vel quaſi,delicto, vel quaſi:& venit:aut nō ha
bet fundamentum,& non venit, vt l.Proculus. ff. de damn. infect. Satis ta-
men eſt pro fundamento ius commune,ff.ne quid in loco publico,l.j.§.me-
rito. ¶ Affectio duplex: quędam ęſtimabilis commodo pecuniario: quędā,
quę nummario pretio ęſtimari non poteſt. Item non eſt conſideranda affe-
ctio qualis eſt , ſed qualis eſſe debet cum moderamine. regulari enim debet
affectio. Item intereſſe ſingulare, quod limitatur ad duplum,eſt intereſſe ſin
gularis vtilitatis, vel affectionis cauſatę à ſingulari vtilitate . nō nuda cum
cogitatione:& vtilitas iſta bene cadit in ſenſum & in notitiā.Bald. ¶ Oppo
nitur, ꝙ intereſſe veniat vltra duplum,ut l.ratio.§.fin.ff. de act.emp. Solu-
tio. Ibi non loquitur de intereſſe ſingulari,ſed de rei ęſtimatione, vt l.uinū.
ff.ſi certum pet.& ff.de uerb. oblig.l. quoties in diem. Secundo opponitur,
ꝙ ueniat ultra,ff.de actio emp.l. Iulianus. Solutio. Ibi fuit dolus in contra-
hendo.ſecundum Placent.uel in tradendo,ſecundum gloſſ.uel ibi loquitur
no ad idem.ff.ad l.Aqui.l.proin-
. Solut. Ibi loquitur in maleficiis
[illegible] intereſſe commune , non du-
plum:

plum: vt not. Dyn. inſti. de act. §. omnes. Oppono ad idem de l. venditor hominis. ff. de euict: Solu. Ibi eſt intereſſe commune, & acceſſorium rei, quod rem ſequitur: & poteſt peti totum: quia intereſſe commune eſt paruum intereſſe hincinde, ſed ſingulare intereſſe eſt reſpectu petentis, & pœna reſpectu conuenti: ideoque arctatur, ut d. l. 1. ne quis eum. & l. pe. oppono ad idẽ. ff. de in litem iuran. l. videamus, §. iurare. Sol. Hic intereſſe veritatis, ibi affectionis: in quo caſu dico, quòd poterit eſſe minus duplo, non plus, per hanc legem, ſecundum Iacob. de Are. Opponitur, quod non debeat duplicari intereſſe commune, ſed conuentum. ff. de act. empt. l. Titius. Sol. Ibi ſpeciale, ut intereſſe commune non poſſit peti ultra duplum conuentum, ne facto uenditoris emptor minus oneretur, argumen. ff. de rei uend. l. in fundo. Pet. dicit, quod illa l. Titius. idem dicit, quod l. 1. C. de ſenten. quæ pro eo, quod inter. quod eſt falſum: quia lex, Titius, loquitur de communi æſtimatione, & eam taxat: hic autem de ſingulari. Oppono ad idem ff. de euict. l. cū fundus. Sol ibi de culpa ꝯuētionali, hic de legali. nā culpa ꝯuentionalis refert ſe ad ꝑtiū ꝯuētū, nō ad cõe. Op. ꝙ pena ſine ulla moderatione poſſit peti, ut Inſti. de inuti. ſtipula. §. alteri. Solue, ut per Dyn. Inſti. de act. §. omnis. Sed Iaco. dicit, quòd petitur, quantacunque ſit, licet per nomina multiplicantia. Fallit in arrhis, C. de ſpon l. fi. in ſtipulatione euictionis, ut l. ſi dictum hoc ſentit gloſſ. Inſtit. de actio. §. omnis. pro hoc l. Celſus. ff. arbi. tut, ut gloſſ. arguendo de pactis ad legem, ff. de euict. l. ſi ita quis, Et eſt ratio differentiæ: quia per nomina multiplicantia terminus referens arctatur ad terminum, ad quem fit relatio aliqua; ſed in abſoluta promiſſione ceſſat relatiua adiectio: quia non eſt ibi relatio aliqua, arg. ff. de contrahen. emp. l. uenditionis. in ratione ſui. Oppo, quòd intereſſe non ueniat in lucro, ut l. ſi ſterilis. §. cū venditorem, de act. empti. ēt ſi ſit probabile, honeſtum, & certum. Solue, ut ibi per Doct. & in l. 2. ff. de eo, quod cert. Io. per Guliel. ¶ Extra ſcias quòd ad l. Iulianus. Iaco. de Ra. dicit, ꝙ uenditor tenetur per uerbum ad tradendum, & per aduerbium ad factum negatiuum de culpa, quod abſit, etiam leui, quæ uenit ex natura contractus, quæ tacita obligatio per aduerbium, quia in facto. ideo in ſolutum intereſſe petitur, ſecundum Iacob, quod reprobo: quia habet mutuam recompenſationem, ut dixi ſuperius, Vel dic cum Iacob. quòd recompenſatio relatiua reſpicit lucrum, non damnum: ſed obligatio doli reſpicit etiam dolū, ut l. Iulianus. & hæc vera Bald. ¶ Item ſcias, quod Pet. extra opponit de l. liber homo. §. fin. ff. de verb. oblig. ubi petitur totum intereſſe ſingulare, putà pœnæ incurſæ, & uenit etiā ultra duplum. Sol. Ibi datio reputatur factum: nam datio in perſona tua nō eſt datio, quo ad me, ſed factum, ff. de ſol. l. qui res. §. qui Romæ. & ſic non habet certam quantitatem uel naturam, ſecundum Bar. ſed falſum eſt, ꝙ ipſa quantitas, cum ex ſeipſa conſtet, habet certam naturam & menſuram. nam, ut concludendo dixerim, quantitas, pondus, menſura, ſpecies, genus & factum, quod habet mutuam præſtationem de aliquo prædictorum generum, dicitur certa quantitas, quo ad hanc legem. Caſus autem incerti dicuntur, ubi commune intereſſe non cadit, uel non conſtat de eo: uel ubi eſt factum ſine recompenſatione, uel cum pari recompenſatione, ut facio ut facias. Et ideo ad l. liber homo dic, quòd ibi res, quæ debetur, non afferebat intereſſe commune agenti, & ideo non venit totum ſingulare. ibi enim non affert mihi ſolutio alteri fienda intrinſecam utilitatem rei & dominium, licet afferat commodum liberationis. Bald. Prætendere intereſſe, eſt quoddam pati: & ſi eſt paſſio communis, id eſt, communiter conſiderata, eſt intereſſe commune: ſi ſingularis, eſt ſingulare. Et eſt ſimile, quòd ubi non cadit intereſſe intra rem, uenit extra rem, ff. de in lit. iur. l. nummis. & de edend. l. argentarius. §. cum autem. iuncta l. poſtquam. de pactis, niſi ficte, l. 1. C. de donatio. l. locū. §. condemnatio. ff. de tab. exhib. Et no. quòd omne intereſſe finaliter in quātitate conſiſtit, ff. de re iudic. l. ſi quis ab alio. §. final. & uenit in contractibus innominatis, etiam do ut des, ff. de rerum permutat. l. 1. in fin. & not. Inſtit. de actio. §. actionum. & C. de ſent. quæ pro eo, quod inter. l. 1. Cum ergo, diffinitur intereſſe, quod eſt damnum, expone, id eſt, quantitas damni: & ſic de lucro verbalis expoſitio eſt. Bal. Et no. quòd aut merum factum debetur ex diſpoſitione legali: & tunc præciſe debetur, ſiue debeatur ex diſpoſitione ꝓhibitoria, ut ff. de noui operis nunclatione, l. ſtipulatio. §. ſiue. uel ex præcepto legis, argum. ff. de pollic. l. de pollicitationibus. Aut debetur ex contractu: & tunc aut facti executio continet publicam utilitatem: & debetur pręciſe, ff. de no. ope. nun. l. ſtipulatio. §. ſiue. in gloſſ. ordinaria: aut prætoris authoritate, & tunc conſidera, utrum prior cogitauerit de facto, an de intereſſe, id eſt, conſiderat naturam ſtipulationis prætoriæ, ff de procurat. l. ſed & hæc, § prætor. & l. non cogendum. in princip. Aut ſolam contrahentium uoluntatem: & tunc aut eſt actum, quod pręciſè debeatur: & pręciſè debetur vt not. ff. de donat. l. hęreditas. aut non eſt actum, quod pręciſè: & tunc aut affertur intereſſe iuſtum vere & interpretatiuè, & ſufficit, ut no. in l. 1. ff. de ac. emp. Aut nō eſt iuſtū, ſaltē interpretatiue, ut q a dño, cui ꝑmiſſa eſt reno, diſplicet: & tunc pręciſę, vt ff. de rei vendic. l. is qui dolo. cum l. ſeq. Aut factum debetur ex vltima voluntate: & tunc aut eius impletio reſpicit pietatem, aut decus publicum: & pręciſè debetur, ut ff. de lega. 3. l. fideicommiſſa. §. ſi non opem. nam commutatio fieri non poteſt, ff. de vſufr. l. legatum. Si reſpicit priuatum intereſſe, idem, quod in contractibus. Bald. Et not. quòd licet commutetur intereſſe, non fit nouatio: quia venit ex diſpoſitione legali, ex qua nouatio non fit: quia ſtipulatione, non lege nouatio peruenit, l. fin. C. de nouat. & probatur ex coniunctione duarum legum ff. de condictio. furt. l. ſi condicatur. & l. in re furtiua. de verb. ob. l. ſcire debemus. §. fin. Sed in pœna dic, ut per Gulie. in §. ſi pactis. De intereſſe, vtrum poſſit peti iure actionis: certum eſt, quod ſic, de intereſſe conuento: ſed de intereſſe cōmuni & ſingulari dic, quod aut petit ratione morę, aut culpę, aut ratione euictionis. Si ratione morę, aut eſt factum merum, & peti poteſt iure tacitæ cōuentionis ut in d. §. Celſus. aut factū mixtum. & dic, vt in l. 1. de act. emp, aut datio. & tunc aut ex contractu nominato, aut ex innominato. primo caſu pręciſè eſt obligatio ad rem: ſecundo caſu eſt intereſſe in obligatione, Si ratione culpę, dic, ut in l. eleganter. §. final. ff. de dolo: & in actione empti. l. Iulianus. qui eſt in obligatione, Idem, ſi ratione euictio[illegible] his, quę ſe. nam id, quod tacitè agitur attendi debet, vt not. in ſimili eod. titu. l. cum qui certarum. in princip. & ff. quando dies leg. ced. l. Firmio. Bald.

ADDITIONES NOVAE.

* De fructibus no. in l. fructus. ff. ſol. ma. de multiplici fructu, Bal. in l. ancillę. C. de fur.

An in eodem libello poſſim petere rem & fructus, not. in l. fundi. & l. fundum. de exce. fac. Bal. in l. 1. C. de fruc. & lit. expen. vbi quærit an fructus veniant ſine petitione libellarij.

Caſus in quibus poſſeſſor etiam cum titulo tenetur de fruc. percipien. not. in l. ſed & partus. quod met. cau. & l. ſi fundum. de rei vendic.

De materia fructuum percipiendorum, & quando ſit vtilius petere fundum, & quanti plurimi valuit à tempore moræ quam peteret fundum cum fructibus, & quæ & qualis, & in quibus ſit differentia inter iſta, & quæ differentia ſit quo ad fructus inter actiones bonæ fidei & ſtricti iuris, Bart. in l. ſi filiusfam. §. ſi fundum. de verb. oblig.

Nota quòd in iudicio vniuerſali quis citius & facilius obligatur ad fructus percipiendos, quia ſtatim poſt motam controuerſiam quam in iudicio ſingulari, vbi demum poſt litis conteſta. vt nota. per Iacob. Butr. l. 1. C. de peti. hæred. & ibi ponitur ratio.

In l. cum quis perſuaſit. de dolo. nota ꝙ ſi aliquis turbat vel inquietat colonum meum, vel ipſum ſpoliat, vel inſultat ad domum, & poſſeſſionē meā propter quòd colonus meus non audet ſtare nec laborare. quòd contra talē competit mihi domino actio de dolo ad intereſſe meum, quanto minus recolligam propter cauſam dictam, Inno. in c. dilectus filius. de appel. & hic. in fin. huius legis.

An ille qui eſt miſſus in poſſeſſionem ex aliqua cauſa faciat fructus ſuos; de hoc per Bar. in l is cui. §. quæri poteſt. vt in poſſeſſ. leg. & in authen. de exhib. & introd. re. §. ſi vero. ſed pone ꝙ aliquis creditor petebat debitum à debitore; & quia non ſoluebat ſibi fuit miſſus in poſſeſſionem bonorum: & data fuere ſibi in ſolutum minus ſolenniter. hic creditor multo tempore tenuit dicta bona: poſtea debitor vult ſoluere debitum, & bona ſua repetere, ac etiam fructus per dictum creditorem perceptos. creditor autem dicit quod ſunt bonæ fidei: not. in l. Paulus. de fideiuſſ. per dom. Argentinum. quòd non imputentur fructus. fac. l. fructus. ff. de vſur. In contrarium fac. gloſſ. in l. 1. C. de fide inſtrumen. & iur. haſt. fiſ. lib. 10. ſuper verſicu. mala fide. Item fa. gloſſ. in l. ſi fundum. C. de rei vend. in quarto caſu fallentiæ. nam & hic poteſt dici emiſſe a fiſco, qui ei in ſolutum dedit, præcipue per ſtatuta Mediolani de datione in ſolutum minus ſollenniter facta, not. per Barr. in l. ſi non ſortem. §. ſi centum. de cond. indeb. & ibi etiam per Bal.

An poſſint peti fructus plurium annorum, not. in l. diuortium. ſolu. mat. & de impen. in re. dota, fac. l. fin. fac. ad not. in l. j. C. de vſu. & fruct. leg. Bart. in l. ſequitur. §. fructus. ff. de vſucap.

An poſſint peti fructus vel æſtimatio eorum, Bar. in dic. l. diuortio. §. ob donationem. ſo. ma. & l. cum de his. de his qui. vt ind.

Nota ꝙ illę leges quę dicūt ꝙ fructus ex re quos percepit bonę fidei poſſeſſor tenetur reſtituere debent intelligi niſi per triennium poſſederit. Cyn. in l. ancillę. de fur. Barto. in l. ſequitur. §. fructus. de vſuc. Bar. & Bal. in §. ob donationes.

In l. apud Iulianum. de legat. j. nota ex hac l. quòd illud quod dicitur, quod quis teneatur de fructibus perceptis, & qui percipi potuerunt, ſcilicet a petitore, not. in l. & ex diuerſo. & l. ſi nauis. de rei vendica. fac. cap. grauis. de reſtitu. ſpol. in fin. Bal. in l. domum. C. de rei vendica. Ang. in l. & ex diuerſo. ff. eo. tit.

Nota ꝙ cum aliquis vult aliquem in fructibus condemnari, debet fructus ipſos liquidare. alias in ſententiam non veniunt. & hoc per l. ſi ſecundo nupſerit mulier l. j. ex quo dicitur, ꝙ licet in ſententia dicatur, Condemnamus Titium ad fundum & fructus, ꝙ niſi ſint liquidati fructus, non tenet ſententia in eis. & ita refert Cyn. & Bald. ibi in l. cum propria. C. ſi quis alteri vel ſibi.

Nota ꝙ ſi ago ad rem, & in libello non peto fructus, vel ſi petij iudex de ipſis nihil dixit, vel ꝓnūciauit, nō poſſum agere ad ipſos fruct⁹. vt c. grauis. de reſti. ſpol. & ita dicit Bal. fore in damnis & intereſſe, per ea quæ not. in l. ſi quis miſſum. §. iudex. de dam. infe. & hæc ſunt vera, quando fructus petuntur vt acceſſorium, ſecus ſi vt principale, ſecundum Inno. ibi, & in ca. ſacro. de ſen. excom.

Si volo petere intereſſe alicuius domus meę deſtructe occaſi. quomodo petere debeam, & quid probare habeam, Bar. in l. cum emptor, §. deducto. de dam. infec.

An in criminalibus veniat intereſſe, gloſſ. quod ſic in l. fideiuſſor. §. fi. qui ſatiſ. cog. glo. contraria in l. ſi quis reum. de cuſto. reor.

Circa petitionem intereſſe vide Barto. in l. ſi mihi vſumfructum. de vſu fruc. leg. & quomodo debeat peti intereſſe. Bartol. in l. certi condictio. ff. ſi cert. pet.

Nota ꝙ intereſſe conuentum quod dicitur ęſtimatio non excedit nec minuitur, nec mutatur, l. ſi inter virum, de iur. dot. C. fallit in l. ſi ita ſtipulatio. de ope. lib.

Nota ꝙ intereſſe dicitur eſſe in obligatione alternatiue. no. gloſſ. in l. hæredi. de donat. an autem intereſſe ſit in obligatione, glo. in l. ſi quis ab alio. ff. de re iudica. tenet ꝙ non. alia glo. in l. ſtipulationes non diuiduntur. tenet cōtrarium, & illa approbatur.

Nota ꝙ vbi lucrum cum alterius iniuria venit, eius ratio haberi non debet, notat gloſſ. in l. ſi quis vxori. §. ſi ſeruus ſurreptus. de fur. de hoc not. in dic. l. ſtipulationes non diuiduntur. & l. j. C. de ſenten. quę pro eo quod intereſt.

Nota ꝙ intereſſe quod eſt in tempore iure actionis attendi non debet. ad hoc l. pater. in fin. de caſtrenſ. pecul. fac. l. quiuis. de verb. ob. [illegible]

minos, ideo poſſunt ſubditi defendere & aſsiſtere defenſioni, & appellare. Inn. in c. auditis. de præſcr.

In l. qui ſolidum. de leg. 2. ſi reus obijcit exceptionem pro parte niſi petitor dicat ſe paratum partem aliam recipere, non eſt in mora ille à quo petitur. vt hic & in l. in fideicommiſſo. de vſur. & eſt ratio, quia ſi petis à me totum, non eſt veriſsimile quod velis recipere à me partem, quia non cogeris recipere niſi ſoluam totum, l. Lucius. §. tutor. ff. de vſur. & ideo debes dicere, tu petitor da mihi partem de qua confiteris, ad hoc vt ſuper toto committatur mora. quod not.

In l. 3. §. in hac. commo. not. quòd ſi ſtatutum dicit, quòd damnum emendetur à ruſticis, & quod de æſtimatione damni ſtetur ſacramento damnum paſſorum, vſque ad certam quantitatem. nam cum intereſſe veniat hic iure actionis, iudex debet deferre ſacramentum. ſi diceret, iuro me tantum damnum paſſum eſſe ex tali facto, niſi ſe referat ad tempus damni dati. poteſt enim eſſe quod plus intereſt quam tempore damni dati, quod non debet inſpici, vt l. ubi aūt. §. j. de eden. & l. id quod. §. j. de conſt. pec. vide Bar. in l. 3. §. in hac. commo. Item ex hoc §. queritur quādo petitur executio inſtrumenti continentis debitum vini vel bladi vigore ſtatuti, an habeat ratio æſtimationis à tp̄e moræ, ſecundum opi. gl. an non: quia officiū iudicis exequentis ſe ad hoc non extendit, ſi ſuper inſtrumento ſolum petitur executio, & tempore inſtrumenti facti videtur lata ſententia. ergo, &c. ſed ſecundum opinionem quam teneo, quod etiam poſt ſententiam creſcat æſtimatio, tunc habetur ratio huius æſtimationis. & ita ſeruatur, quod indubitanter puto verum, ſecundum iura cano. Bar.

Nota quod fructus non compenſantur cum quantitate, niſi ſint conſumpti Bar. & Bal. in l. diuortio. §. ob donationem. ff. ſolu matri. nam ſicut non poſſunt ſolui pro quantitate, ita nec compenſari. & ſic limitantur illa iura quæ dicunt quod fructus extenuant ſortem: quia debet intelligi ſi ſunt cōſumpti.

In l. fina. ff. de eo quod certo loco. Bartol. quærit an ſorte ſoluta remaneat petitio pœnæ, vt l. ſi pro fure. de condi. fur. Item ſi creditor recipiendo ſortem proteſtetur eſſe ſaluum ius ſuum ſuper intereſſe, an per hanc ꝓteſtationē ius ſuum ſibi reſeruauerit. hæc qō reſidet in hoc, an recipiendo ſortē ꝑdatur petitio intereſſe rōne tacitæ uoluntatis vel tacitæ remiſsionis, an ex alia iuris neceſsitate. Bar. dicit ꝙ ſi quidem recipiens expreſſe liberat ſoluentem à ſorte, proteſtando quod ſibi remaneat ius ſaluum in petendo intereſſe, quod non poſsit ſibi reſeruare: ſed ſi non liberaret, ſed ſimpliciter ſortem reciperet cum illa proteſtatione, tunc proteſtatio prodeſt in hoc quod non videatur liberatus à ſorte, ſed remaneat petitio ſortis ꝓpter intereſſe. hoc prob. in l. 3. §. hoc autem. & §. item Iulianus. eodem titul. poſſumus etiam dicere quod quando liberauit à ſorte ſub proteſtatione quod remaneat petitio intereſſe, quod ſi quidem reus ſoluens conſenſit, poſsit intereſſe peti non vigore officij iudicis vel actionis ſublatę, ſed noua actione præſcriptis verbis, quæ oritur ex quodam contractu innominato iure ſolutionis celebrato. ſed ſi libero hoc pacto quod habeam intereſſe, & ſic cum debitor liberatus ſit ſine cauſa poſsit agere ſine condictione ſine cauſa, vel ut ponat ſe in priſtinam obligationem, vel poſsit petere intereſſe: verum quia iſtud intereſſe erat paruum petetur iſtud intereſſe principaliter omiſſo circuitu, ut l. ſi mulier. de condi. ob cauſam. & l. ſi quis accepto. eo. tit. Bar.

In l. certi condictio, §. quoniam. ſi cert. peta. fac. ad quæſtionem, ſtatuto cauetur, quod non poſsit probari debitum vltra libras 20. per teſtes. pone quod promiſiſti mihi reſarcire omne damnum quod paterer ex tali cauſa; & de hoc apparet inſtrumentum: vnde cum paſſus fuerim damnum vſque ad centum, illa peto, & promiſsionem probo per inſtrumentum, damnum & intereſſe probo per teſtes, an iſta probatio ſufficiat, domin. Iacob. determinat quod ſic. nam ſtatutum dicit quòd non poſsit probari vltra 20. libr. per teſtes nota quòd dicit debitum non de ſumma debiti: debitum autem & creditum dicitur quando fidem ſequor alterius, l. 1. eodem titul. nec dicitur propter ſententiam: iſtud autem quod fidem alterius ſum ſecutus probatum eſt per inſtrumentum, ergo debitum eſt probatum per inſtrumentum. præterea ponamus quod iſta duo conficiant vnum tantum, ſcilicet inſtrumenta & teſtes faciant vnam perfectam probationem quia teſtes non ſufficerent ſine inſtrumento, nec inſtrumentum ſine teſtibus: ſine dubio verum eſt dicere quod iſta probatio non eſt facta per teſtes, ſed eſt facta per teſtes & inſtrumenta, & ſtatutum ſolum reſpicit probationes quæ fiunt per teſtes. pro hoc fac. l. hic poſita. nam licet text. hic dicat ꝙ contrahitur re & verbis gl. exponit verbis, tamē interueniente re. ita in quæſtione noſtra debitum probatur per inſtrumenta & per teſtes ad declarandum debitum, non enim teſtes probant debitum, ſed intereſſe, ex quo declaratur debitū, debitum autem probatur per inſtrumentum. Bartol. Bald. de hoc. in l. 1. de leg. 2.

In l. vinum. ſi certum petat. Bald. dicit quod gloſſ. dicit quod non petitur æſtimatio in libello, tamen iudex condemnat in centum: quia venit officio iudicis. Innocent. dicit quod æſtimatio debet peti in libello, capitul. ſacro. de ſentent. excommunic. gloſſ. in l. ſi quis miſſum. §. fina. de damn. infect. dicit quod intereſſe præteritum ante litis conteſtationem debet peti in libello, ſed poſt litem non debet peti. Alibi dicit gloſſ. quòd forma ſententiæ ſit reſtringenda ad formam petitionis, l. in hac. de triti. & ideo eſt tutius petere in libello, nō tanquam debitum, ſed officio iudicis mercenario. ſed ſecundum gloſſ quæ eſt in rubric. de interrogato. actio. non eſt neceſſarius libel. pro eo quod veniat officio iudicis. ſed illa gloſſ. loquitur quando officium iudicis non reſpicit condemnationem, ſed proceſſum cauſæ. Videamus qualiter debeat formari libellus, quid debeat probari, & qualiter debet formari ſententia. Circa primum aut fuit certus terminus aſsignatus ſolutioni, puta vindemiarum, & ſic concipitur libellus: Coram vobis domino Bartolo iudice, narro ego contra Titium & contra quamlibet perſonam pro eo in iudicio legitime interueniente, dicēs, quòd ego mutuaui ſibi decem corbes frumenti boni & nitidi: quas promiſit mihi reddere in nundinis S. L[illegible]

menti eiuſdem bonitatis; dico inſuper quòd in dictis nundinis corbis frumenti eiuſdem bonitatis communiter valuit quinque: & ita communiter emptum & venditum fuit frumentum tempore dictarum nundinarum: dico etiam quòd frumentum non valuit minus quam valuit tempore dictarum nundinarum, quo debuit fieri ſolutio: dico etiam quod prædictus Titius denegat & recuſat mihi reddere dictum frumentum, & æſtimationem qua pluris fuit dicto tempore: quare peto eum condemnari debere per vos & veſtram ſententiam, ad dandum & reſtituendum mihi decem corbes frumenti æquè boni cum æſtimatione quanti plurimi valuit tempore prædicto, & cum æſtimatione quanti plurimi valuerit ſeu valere contingerit vſque ad ſententiam diffinitiuam ipſumque condemnatum cogi & compelli ad ſoluendum remedijs opportunis, & peto in prædictis procedi contra eum & contra omnem perſonam pro eo legitime interuenientem omni modo, iure, & forma, quibus melius poſſumus, ſaluo iure addendi diminnendi, ſupplendi, interpretandi & corrigendi vſque ad finem cauſæ, & nota quare tot verba pono. nam in primo allego libellum contra eum, & contra quamlibet perſonam pro eo legitime interuenientem: omni modo, iure & forma quibus melius poſsimus, hoc dico: quia ſi reus minor eſt, ut videatur in ius vocatus à perſona legitima, l. 1. §. ſufficit. de adminiſtrat. tutor. & l. prima. de condict. furt. ſed in dubio ipſemet debet curare, vt legitimè compareat, alias contumax reputatur, l. ſi minor. de bon. authorit. iu. poſſ. ſed in maiore hoc addito, vt ſi perſona procuratoris compareat etiam in rem poſsit formari ſententia de electio. capitul. querelam. & l. j. de ſentent. & interlo. omn. iudic. idem tamen ſi hoc non eſſet ſpecificatum in libello, quia in procuratorem transfertur inſtantia etiā vnius articuli ſi fiat ad vnum articulum. ff. de procurato. l. in cauſæ. §. ſi ex cauſa. de curato. conſtat. ff. de euict. l. ſi ideo. §. primo. Secundo deduco in libello tempus ſolutionis: iſtud eſt de ſubſtantia opponere, quia oritur ius ex tempore, ſed in his in quib. non oritur ius ex tempore vt l. 3. de inſtitutio. non oportet adijcere tempus, vt l. ob carmen. §. primo. de teſtibus. niſi in maleficijs, ut l. libellorum. ff. de accuſationibus: quia libellus in criminalibus debet eſſe certior, & magis coarctatus ad hoc ut reo ſit apertus imo ſecundum quoſdam etiam libellus citatorius debet eſſe certus in criminali, & debet factum, locum, & tempus continere, l. 2. de dila. & hoc rationabile ſaltem vbi contumax pro confeſſo habetur ex forma ſtatuti, nam ignorās non videtur conſentire nec fateri, l. ſi. C. plus valer. quod agi. & l. nec ignorans, de dona. & c. 2. de confeſſ. libr. 6. Alij dicunt quod ſufficit quod citatio ſe referat ad libellum oblatum iudici: quod videtur verius, cum citatio poſsit fieri viua voce, & etiam per nuncium, & tamen nuncius neſciret dicere formam libelli ſpecifice, l. quotiens in fin. de dign. libro. 12. & fac. C. de ferijs. l. fina. quia eſt certum quod citatio debet eſſe legitima, aliàs quicquid ſequeretur ex ea non valeret, vt l. neque. de verbo. ſignific. & l. prima. de fer. Item facta à iudice competenti, vt C. ne de ſtatu. defunct. l. ſi pater. & capitu. vt debitus. de appellat. Tertio deduco communem æſtimationem, quia commune intereſſe hic debet conſiderari, ideſt commune partium, vt l. pretia, ad l. Falcid. & l. iij. §. fin. de eo quod certo loco. Item deduco negligentiam quæ præſumitur ex lapſu certi temporis, vt l. magnam, C. de contrah. & commit. ſtip. Item pono illud quanti plurimi, ideſt quantum plus eſt in æſtimatione, ſimul tamen cum frumento. nam in ſola æſtimatione principaliter fundari non poteſt libellus & iudicium. ut l. ſi in iudicio. de re iud. & l. fin. in fin. de condi. indeb. Item ideo dico peto frumentum æquè bonum, ut non dicar petere frumentum quod non reperitur, l. quidam. §. final. de vino, tri. & ole. leg. Item ideo dico peto compelli, ut non ſit neceſſaria in executione noua petitio, ſi per officium, iudicis iam imploratum fiat: quia ſufficit ſemel eſſe petitum, l. iiij. §. hoc autem. de damn. infect. Item ideo peto procedi omni modo &c. vt non videar me adſtrinxiſſe ad certam legem, nam ſi peterem procedi ſecundum formam iuris ſimpliciter, dicunt quidam quod intentaſſem viam ordinariam iuris communis, & non poſſet procedere ordine tradito à ſtatuto, quia ius ſimpliciter prolatum ſignificat ius Romanorum, Inſtitutio. de iur. natur. §. ſed ius quidem ciuile, in fin. Dico quod licet in actore ſit forma petendi, tamen forma procedendi ſuper petitis ſtat in iudice & pertinet ad officium reſidens in iudice, & ſi habet plures vias, poteſt vti qua uia & qua authoritate vult, argument. l. nec quicquam. §. de plano. de offic. proconſul. & leg. Innocent in capitul. cum ex officij. de præſcript. Item dico ſaluo &c. non quia poſsim derogare, l. edita, de edend. ſed non videar me adſtrinxiſſe, capitul. abbate ſane, de re iudica. libr. 6. Ius autem interpretandi compètit vſque ad ſententiam, tamen interpretatio debet fieri ad exponendum, non ad perimēdum, c. cum dilecti. de accu. itē debet eſſe congrua & veriſimilis, no. Dy. in c. cum ſint partium. de reg iur. lib. 6. non tamen confidat obſcure loquens in iſta interpretatione, quia ſi ſuper obſcuro capitulo producit teſtes, nil ſibi prodeſſet poſtea interpretatio, quia culpa actoris non valet dictum obſcurum. extra de proba. capitul. in præſentia.

An ſola poſſeſsio ciuilis vel naturalis ſit ſufficiens ad acquiſitionem fructuum, Bal. in l. certum. C. de rei vendi.

Nota ꝙ ſi petitur fundus cum fructib. perceptis qualiter probetur perceptio, Bal in l. certum. C. de rei ven. alias l. ſi fundum.

Quid contineatur appellatione fructuum, Bald. in l. coheredibus. C. famil. erc. fac. l. fundi Trebatiani. C. de vſufru. leg. & l. defuncta. de vſufru. & l. ſi vrbana. de condi. indeb. & c. general, de elec. lib. 6. & l. frugem. ff. de ver. ſignific.

* An expenſæ factæ ad perpetuam rei vtilitatem compenſentur cum fructibus, Bal. in l. diuortio. §. impendia. ſolu. mat. & ibi gloſ. quod non. Contrarium not. in l. emptor. & in l. in fundo. ff. de rei vendi. dic quod ſi habet cauſam ab agente ſit compenſatio: alias ſecus, etiam no. Bal. in l. inſulam. §. fructus. eo. titu.

An fructus intelligantur deductis expenſis, Bald, in l. fructus. ſol. matri. diſtinguit [illegible] quid ſit fructus, & l. ſi à domino. §. fina. de petitio.

¶Fructus rei legatæ fiunt legatarij à tempore mortis teſtatoris. Bal. in l. legatis.C.de vſur.& fruc.lega.& not.ſ.

Creditor tenetur de fructib.perceptis,& quos percipere potuit,l.2.C.de pign.actio. facit decreſcere. verbi gratia obtuli tibi æquum tempore debito,qui tunc valebat decem,nunc valet 20.Iac. de Aret. dicit ꝙ mora creditoris non facit decreſcere æſtimationem.petrus tenet contra, quia contra ſtius non debet claudicare,ita Alb.in l.vinum.ſi certum pet.fac.l.ſi hominē in fi.ff.man.

An ſi bonæ fidei poſſeſſor perdat boues dum laborat bona , alias non perditurus , recuperabit tanquam ſumptus factos cauſa colendi. Bal.in l. j.de fruct.& lit.expen.

Quod malæ fidei poſſeſſor non tenetur de fructibus qui percipi potuerunt ex re poſſeſſa meliore facta, induſtria & artificio poſſeſſoris. Ang. in l. ſin autem.§.fi.ff.de rei vend.alias l.certum eo.tit.

Differentia eſt inter fructum ciuilem & naturalem,Albric.in l diuortio. ff.ſol.mat.Ange.in l.ſi nauis.ff.de rei vend.

De libello in quo petuntur res cum fructibus perceptis & percipiēdis , debet intelligi vſque ad ſententiam. Angel. in l. Iul.§. idem Iul. ff. de rei vendi.

Differentia eſt an verbum fructus proferatur ab homine in contractu . de quo per Ang.in l.ſi à domino.§.fi.ff.de peti.hære.

Nota quod ſi quis poſſ det rem cum titulo qui ſit nullus , an teneatur de fructibus qui percipi potuerunt,Ange. in l.ſed & repertus.ff.quod me. cauſ.

Nota quod iuramentum in litem , licet locum habeat contra tutorem & hæredem eius , non tamen contra fideiuſſorem tutoris : ratio, quia primi tenentur ex contractu tutelæ , qui eſt bonæ fidei , fideiuſſor tenetur ex ſtipulatione quæ eſt ſtricti iuris , in qua non iuratur in litem gloſſ. eſt not. in l. ſine hærede . in princip . ff. de adminiſtrat. tuto. ex hoc ſequi videtur quod cum ſtatutum Mediolani de damno & intereſſe interpretetur & ſeruetur tantum in contractibus bonæ fidei , quòd ſi ſoluta ſit ſors ex contractu bonæ fidei non poſſit amplius peti intereſſe , quanquam ſit in ſtipulatione deductum : quia ex contractu bonæ fidei peti non poteſt , l . iiij . C . depoſiti , nec ex ſtipulatione quæ eſt ſtricti iuris , vbi non habet locum ſtatutum , nec ob.quod ſtipulatio ſequitur naturam contractus cui apponitur,l.ſi legati.de lega.1. l.ſi ſtipulatus.de vſur.quia illud verum in primordiali natura, puta ſi creſceret per inficiationem : ſecus in ea quæ ſuperuenit ex accidenti per eandem gloſſ. ſequi videtur quòd per dictum ſtatutum non poſſit iurari intereſſe contra fideiuſſorem cum ipſe ſemper obligatur ex verborum obligatione,l.blanditus.C.de fideiuſſ.& l.quinta.§.penulti.de verbo. obliga. quod not.

An intereſſe poſſit ab initio taxari:quia in hoc videntur varij varia dicere,ad concordiam omnium videtur ſic poſſe diſtingui.Aut taxatio intereſſe reſpicit principalem rem promiſſam , aut debitam , aut reſpicit eam acceſſoriè:ſi primum,& poteſt taxari,puta ſi res vendita euincatur,promittit venditor pretium conuentum vel plus,vel minus , vel alio caſu ſimili. ita poteſt intelligi l.fin.ff.de præto.ſtip.ita vult Bal.in l.j.C.de ſum.trini & fid.ca.poſt tres columnas.ver.deinde pone hanc diſtinctionem.& ita vide etiam Raph.de ful.ita etiam glo.in c.dilecta.de fo.comp.in glo mag.ibi,& ideo vtile eſt,cum allegant dic. l.fin. ſi vero reſpicit acceſſoriè rem debitā tunc aut taxatur intereſſe, quia non fit,aut quia non datur,ſi primum,aut taxatur annuatim vel menſtruatim,& non poteſt, ſecundum Barto.in l.ita ſtipulatus.de verbo.oblig.aut taxatur pro vna præſtatione tantum,& poteſt ſecundum Innoc.in capit.ſacro,de ſentent.excom. ſuper verbo ad intereſſe.lo grande.verſi.nota quod æſtimatio ſiue intereſſe.ibi , ſi vero non fecero ꝙ promiſi.fac l.2.in fi.cū l.ſequenti.ff.de ver.obli inſt.de uerb. obli. §.fi. & poteſt dari exemplum vbicunque in obligatione facti ſuccedit obligatio ad intereſſe,l.ſtipulationes non diuiduntur.§.Celſus.de verbo.obli. cum ſimi.Idem putarem vbi factum non eſſet in obligatione, ſed in conditione:puta ſi tale quid non fecero,dabo tantum.Si vero taxatur intereſſe, quia non datur ſors , tunc aut ſors eſt debita ex cauſa mutui veri vel præſumpti,& tunc non poteſt taxari.ita poteſt intelligi Bar in dic.l.j.de ſum. tri.& fi.ca.ſupra alleg.non tam ea ratione quam ipſe dicit,quia futura præuideri non poſſunt , quam quia ſapit vſuram , quæ in ſolo mutuo attenditur , ſecundum Inno.in c.in ciuitate.de vſur.hinc eſt quod non puto poſſe taxari ab initio in contractibus qui frequentiſſime celebrantur in temporibus hodiernis,puta ex cauſa bladi vel vini debiti, vel ſimil.quia cum frequentiſſime iſtæ cauſæ apponantur,& tamen vere eſt mutuum , propter talem frequentiam haberetur præſumptio mutui,argu.l.iuſto.in princ. ff.de vſucap. aut ſors ipſa debetur ex cauſa alia , quam veri mutui vel præſumpti, & tunc puto regulariter poſſe taxari ab initio , ſicut in contractu emptionis,vt in l. curabit. C. de actio. empti.cum ſim.ſicut in dote promiſſa marito,vt in ca.ſalubriter.de vſur.ſicut in ſpecie debita,vt in dic.l. ita ſtipulatus.de ver.obli & l.1.§.item ſi ita.ff.ad l.Falci.& l.2 ff. de penu leg. & l.cum ſine.& l.ſi penum.ff.quan.dies leg.ce. Idem puta ſi ipſa ſpecies nō ſit in diſpoſitione,ſed in conditione,vt in præ.leg.ad hanc materiam vide l. ſi ita ſtipulatio.ff.de ope.lib.

Nota multos caſus in quibus poteſt intereſſe peti, & deberi ſine periculo vſurarum.Bar.& Ang.in l.diuus ff.ad leg.Fal.Bal.in l.fi.in fi. C.de peti. here.& in l.2 D de vſur.rei iudi.& in l.hac edictali.§.his ita.de ſecun.nup. Alber.in rub.de vſur.C.vide c.per veſtras.de don. inter vir. & vxo. vide l.ſi vt certo.§.ſi de inoffic.commodati. vbi commodatur pecunia ad pompam.vide Magiſtrutiam in verſi.pignus.vide Hoſt.in dic.c. ſalubriter. de vſur.vbi enumerat multos caſus.

a ¶De pœna temere litigantium.[a] Rubrica.

ADDITIO.

a Vide, quod dixi ſupra de expenſis : que[illegible] de Summa Azo.Inſtitu.de pen.temp. [illegible] quod Ioann. omiſerat. dixerat enim Azo , quod in genere tradi poterant tres pœnæ, ſcilicet corporalis pecuniaria,& famæ : quod de prima dixerat Azo.omiſerunt iſti clerici & prælati. Sed Innocentius eis maior , id nō curauit,qui de illa poſuit in decretali,qualiter & quando.2. de accuſ.in gl. magna,quæ incipit,dicit Inno.

SVMMARIVM.

1 *Pœna temere,ſeu calumniosè litigantis quæ ſit.*
2 *Temerè litiganti ſemper eſt pœna pecuniaria imponenda.*
3 *Temerarius circa propriam ſcripturam , vel numerationem ſibi factam, ſi de mendacio conuincatur,in duplum eſt puniendus.*
4 *Conſuetudo in diuerſis curijs circa penas inſtigendas,eſt varia.*
5 *Calumniosè epiſcopum accuſans qua pena teneatur.*
6 *Quælibet ferè ciuitas ſua ſtatuta circa penarum inflictionem obſeruat.*
7 *Statutum ſemper debet aliquid operari.*

DICTO De expenſis & intereſſe, ad quæ
temerè litigantes teneantur , vtile eſt , vt
de alijs eorum pœnis aliqua annectemus.
1 ¶ † Pœna igitur temerè , ſeu calumnioſè litiganti eſt , quia quandoque fit infamis per ſententiam : quandoque ipſo iure, puta actione furti , vi bonorum raptorum & iniuriarum , de dolo , & ſepulchro violato , & expilatæ hæreditatis , & in actione in factum, contra mulierem calumniosè miſſam in poſſeſſionem cauſa ventris & in actione tutelæ , mandati , depoſiti , & pro ſocio, quæ directè infamant , vt hæc omnia probantur Inſtitutio. de pœna tempo. litig . §. ex quibuſdam. ſexta quæſtione prima. infames & capitul quicunque. C de appellation. à proconſulibus. 22.quæſtion. 5. ſi quis coniunctus. lxxxvij. diſtinction religioſum. & ſupra. de delat. iur . verſicul . vt autem . & melius in Re-
2 pertorio noſtro, in titu.de infamia ¶ † Item temerè litiganti ſemper imponitur pecuniaria pœna : puta ſi filius, vel libertus ſine venia iudicis parentes, vel patronum in ius vocauerit , punitur in quinquaginta aureis,vt Inſtitutio.de pœn tempo.litig. in fin. & ſi ſoluendo non ſit , verberibus caſtigatur , ff. de in ius voc.l.penultim.& fin.2.quæſtion.prima. prohibentur. 12.quæſtio.2.qui manumittuntur.4 quæſtion. tertia. verſicul. item lex Iuli . Item in actione legis Aquiliæ , & in actione legatorum vi retentorum punitur pœna dupli , Inſtitutio eod.§. aduerſus. & 13.quæſtion 2.oblatæ & capitul. clerici. Item negans per mendacium ſe poſſidere,perdit poſſeſſionem,ff.de rei vend.l.penu. Item in noxali , ſi negat ſe poſſidere ſeruum , vel animal , quod
a dedit noxam , per illud , [a] ff.de noxa. ſi ſeruus depoſitus §. ſi ne-
3 gauerit. ¶ † Item temere litigans circa propriam ſcripturam, vel circa numerationem ſibi factam , ſi conuincatur de mendacio per teſtes , vel per inſtrumenta , punitur in duplum . Si autem conuincatur per ſacramentum ſibi delatum , punitur tantum in expenſis , vt in authentic.de trienn.& ſemiſſ.§.ſtudium. Item vocans alium temerè in ius , punitur circa viatica & ſumptus litis,ff.de iudic.eum quem.extra , de pœnis calumniam.C. de fruct & lit.expen.l.prima.& 2.de quo dic,ut ſupra.de expen.
4 ¶ † Breuiter [b] circa pœnas huiuſmodi inferendas te referas
b ad uarias conſuetudines,quæ in diuerſis curijs obſeruantur, 76. diſtinctio.utinam.extra,de eo , qui mit.in poſſ.cauſa rei ſeruan. capit.cum ueniſſent.Quædam tamen perſonæ ſunt,quæ non tenentur ad hanc iuris acerbitatem,C.de epiſcop.aud tam demen
5 tis.de hoc uide ſupra de actio.ſeu petit.§.ſequitur. ¶ † Item qui calumnioſe accuſat epiſcopum,etiam coram iudice competenti,punitur in 30 pondo auri,ut C.de epiſcop. & cleri. ſi qua per
6 calumniam.in princip. ¶ † Sed quæritur, utrum leges maleficia punientes locum habeant hodie , cum ferè quælibet ciuitas ſua ſta-

ADDITIONES.

a Perdit illud. ¶ Poſuit Io.de Deo:ſed dicere debuit cum Azo.perdit arbitrium deditionis noxæ:& ſic dicit lex.Non poterit ergo illud dare pro noxa actori inuito:quod prius poterat.

b Breuiter. ¶ Secundum Io.de Deo,vbi ſupra; quia finita ſunt verba Azonis,quæ ponere voluit auctor.hoc dico propter id ,quod dixi ſupra : & quia dabat etiam Azo caſum legis,cum de indebito quem ponit decretalis vltima de ſolut.ſubdebat etiam Azo , quod iſti ſunt legales tramites contra calumni[illegible] iniquitates, de quib. loquitur prooemium Inſtitutionum [illegible]oc.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN